

Zmluva zaslúbení

Peter Vajda

Peter Vajda

Zmluva zaslúbení

Abrahámovo potomstvo

SOLAS

Žilina 2017

© Občianske združenie Solas Žilina, 2017

Peter Vajda:
Zmluva zaslúbení

Abrahámovo potomstvo

1. vydanie

Vydalo občianske združenie Solas, Smreková 11, 010 07 Žilina
vo vydavateľstve SOLAS v roku 2017 ako svoju 2. publikáciu.

Publikácia bola distribuovaná bezplatne ako príloha časopisu *Solas* číslo 34, jar 2017
všetkým jeho odberateľom.

Biblické citáty sú prevzaté z Biblie podľa prekladu prof. Roháčka.

ISBN 978-80-971486-1-4

Predhovor

Ústrednou témou Božieho slova je vzťah medzi Bohom a človekom. Človek, stvorený na Boží obraz, dostáva do svojej správy všetko tvorstvo na planéte. Všetko je veľmi dobré. Človek má osobný vzťah a spoločenstvo so svojim Stvoriteľom. Následne vlastnou voľbou človeka dochádza k vzbure a neposlušnosti a všetko to dobré sa pokazí. Prichádza Boží trest, kliatba, smrť a porušenie do celého stvorenstva. Do tejto situácie, keď všetko vyzerá navždy stratené, Boh dáva sľub o záchrane cez semeno ženy (1. Mojžišova 3:15). Boh tým už vtedy ukázal, že je nielen svätý a spravodlivý, ale je aj Bohom milosti.

Človek sa rozmnožil a osídlil zem. Spolu s tým sa ale rozmnožil i ľudský hriech, ľudská zloba a vzbura. Dosiahli také rozmery, že Boh sa rozhodol svet zničiť, zahradiť vodami potopy. Súd sa skutočne aj udial. Spolu so súdom Boh opäť prejavil aj svoju milosť. Noach a jeho rodina našli milosť v Božích očiach. Tým všetko tvorstvo dostáva nový začiatok. Vtedajší svet zahynul, ale svet po potope dostal novú príležitosť vďaka Božej zmluve s Noachom.

Pri novom začiatku Boh opäť dáva ľuďom poverenie množiť sa a zaplniť zem na Božiu slávu. Ľudstvo si však zvolilo opak. Namiesto osídlenia zeme si volilo zhromaždiť sa na jednom mieste, a to v jednom konkrétnom meste. Namiesto oslávenia Boha zvolilo oslávenie samého seba vybudovaním veže, ktorá by dosiahla až do nebies, do sféry prebývania Boha. A tak opäť prichádza Boží trest. Tentoraz vo forme zmätenie jazykov a vzniku národov, ktoré sa následne rozptýlia po celej tvári Zeme.

Boh má stále v úmysle zachrániť ľudstvo. Spomedzi všetkých ľudí si vyvolil Abraháma a oddelil ho pre svoje ciele. Dal mu zaslúbenie, že v ňom budú požehnané všetky čelade zeme. Toto zaslúbenie sa týka spasenia ľudí zo všetkých národov. Je veľmi dôležité, aby sme rozumeli tomu, že keď Boh pred mnohými storočiami dal toto zaslúbenie Abrahámovi, mal na pamäti aj nás, ktorí sme uverili z nášho národa.

Zapísané Božie slovo ukazuje, ako Boh zjavuje a realizuje svoj plán spasenia v dejinách ľudstva.

Zaslúbenia dané Abrahámovi a zmluva, ktorú Boh s ním uzavrel, sú také kľúčové, že je na nich postavané dielo spasenia národov. Keď novozmluvné písma vysvetľujú spasenie z milosti skrze vieru v evanjelium, tak ho vysvetľujú v kontexte týchto zaslúbení a tejto zmluvy.

V predloženej publikácii sa autor sústreďuje na udalosti okolo Abraháma, na Božie konanie s Abrahámom a skúmanie zaslúbení, ktoré dostal. V strede pozornosti je zmluva, ktorú s ním Boh uzavrel. Toto všetko je nesmierne dôležité pre naše porozumenie Božej milosti a Božieho plánu spásy človeka.

Do Božieho plánu spásy pozoruhodne vchádza jeden zvláštny národ. Je to izraelský národ, Abrahámove deti. Potrebujeme správne porozumieť, akú úlohu mal tento národ zohrať a akú zohral. Potrebujeme porozumieť, ako sa zaslúbenia dané Abrahámovi na tomto národe vyplnili a ako ďaleko tieto zaslúbenia presahujú tento zvláštny, Bohom povolaný a vykúpený národ.

Keď sa zahlbíme do biblického štúdia zaslúbení daných Abrahámovi a zmluvy, ktorú s ním Boh uzavrel, prijmeme z neho veľký úžitok v zmysle plnej istoty viery v nášho Boha a Spasiteľa. K tomuto vás predložená publikácia pozyva a tomuto účelu chce poslúžiť.

Na postave Abraháma a na zmluve zaslúbení môžeme správne porozumieť, aký je vzťah medzi spasiteľnou vierou a poslušnosťou, ktorú Boh očakáva a vyžaduje od svojho ľudu. Môžeme hlbšie porozumieť, že v celých dejinách ľudstva ide Bohu na prvom mieste o hlboký intímny osobný vzťah lásky, dôvery, vernosti a poslušnosti medzi ním a jeho ľuďmi, vyjadrený slovami: „Ja im budem Bohom a oni mi budú ľuďmi.“ A môžeme tiež spoznať, že v tomto vzťahu človek zlyháva až dovtedy, kým nie je definitívne vyriešená otázka ľudského hriechu a vzbury priamo v jeho srdci. Práve vyriešenia otázky hriechu sa týka Božie dielo záchranu. Prostriedkom tejto záchranu je semeno ženy, zaslúbené človekovi v 1. Mojžišovej 3:15. Je to to isté semeno, ktoré bolo neskôr zaslúbené Abrahámovi (Galatským 3:16).

Publikácia je užitočná a cenná pre každého, kto chce porozumieť Božiemu plánu spasenia z milosti, jeho napĺňaniu v histórii ľudstva a formovaniu Božieho ľudu.

*Drahoslav Vajda
Žilina, február 2017*

*A zaslúbenia boli povedané Abrahámovi a jeho semenu.
Nehovorí: I semenám, ako keby ich bolo mnoho, ale hovorí ako o jednom:
I tvojmu semenu, ktorým je Kristus.*

Galatským 3:16

*A ak ste vy Kristovi, tak ste semenom Abrahámovým
a podľa zaslúbenia dedičmi.*

Galatským 3:29

*Ani preto, že sú semä Abrahámovo, nie sú všetci deťmi, ale:
V Izákovi sa ti bude volať semä, to jest, nie deti tela sú deťmi Božími,
ale deti zaslúbenia počítajú sa za semä.*

Rímskym 9:7-8

Úvod

O tom, že Abrahám mal veľa potomkov, vieme dobre z Písma. Narodil sa mu syn Izmael, ktorý sa veľmi rozmnožil. Vzišli z neho národy, dvanásť kniežat. Aj zo syna Izáka vzišli národy. Z Abrahámovho vnuka Ezava vzišiel veľký národ (Edom). Izraelský národ, ako potomkovia Jakoba, Abrahámovho vnuka, a jeho dvanástich synov, má Abraháma ako svojho praotca. Novozmluvné písma považujú za kľúčovú skutočnosť, že Pán Ježiš je potomok Abraháma a zaslúbené semeno. Nový zákon nazýva všetkých veriacich v evanjelium deťmi Abrahámovými.

Pri týchto zjavených skutočnostiach už začíname vnímať, že asi nebude potomok ako potomok a potomstvo ako potomstvo, ale že medzi nimi budú existovať podstatné rozdiely v tom, ako s jednotlivými potomkami a potomstvami Boh koná. Čo má pre nich pripravené vo svojom večnom pláne spásy a vo svojej zvrchovanosti a prozreteľnosti? Ako a čím je Boh viazaný k jednotlivým potomstvám cez svoje zaslúbenia a cez zmluvu? Práve tomuto sa chceme v tejto publikácii venovať.

Božie zaslúbenia dané Abrahámovi

Abrahám pôvodne býval v zemi Chaldejov v meste Úr a volal sa Abram (1. Mojžišova 11:27-28). Až neskôr ho Hospodin premenoval na Abraháma (1. Mojžišova 17:5). V zemi, v ktorej Abram žil, sa uctievali cudzie božstvá.

Keď dal Boh Abramovi príkaz opustiť svoju otcinu (1. Mojžišova 12:1), dal mu ho spolu so zaslúbeniami (1. Mojžišova 12:2-3): „*A učiním ťa veľkým národom a požehnám ťa a zvelebím tvoje meno, a budeš požehnaním*“, „*a budú požehnané v tebe všetky čelade zeme*“. V týchto zaslúbeniach si všimnime, že nielenže sa má Abram prenáramne rozmnožiť, takže bude z neho veľký národ, ale dokonca v ňom budú požehnané všetky čelade zeme. To, že Abrahám bude mať veľa prirodzených potomkov, je zrozumiteľné. Ako v ňom budú požehnané všetky čelade zeme, sa v Písme odhaľuje postupne a úzko súvisí s Božím plánom spásy. Starozmluvné písma to odhaľujú v náznakoch, novozmluvné písma to odhaľujú a vysvetlia naplno.

Abram poslúchol – poslúchol vo viere. Opustil svoju otcinu a putoval tam, kam ho Boh viedol. Dôveroval Bohu, a preto urobil všetko, čo mu Boh prikázal.

V Kanaáne sa Abramovi opäť zjavil Boh a dal mu ďalšie zaslúbenie: „*Tvojmu semenu dám túto zem*“ (1. Mojžišova 12:7). Hospodin zaslúbil, že Abramovo semeno (potomok či potomstvo) zdedí zem (krajinu) Kanaán. To teda znamená, že Abram mal mať potomka či potomkov, ktorí budú jeho dedičmi. Keď sa od neho oddelil Lot, Boh opätovne potvrdil Abramovi zaslúbenie o Kanaáne: „*... lebo celú tú zem, ktorú vidíš, dám tebe a tvojmu semenu až na veky*“ (1. Moj-

žišova 13:15), a pridal zaslúbenie: „*A učiním to, že bude tvojho semena ako prachu zeme, takže, ak by niekto mohol spočítať prach zeme, spočíta sa i tvoje semeno*“ (verš 16). Tu je zaslúbené, že Abramovho potomstva bude nesmierne veľa a že on a jeho potomstvo dostanú do večného vlastníctva krajinu Kanaán.

Zhrňme si zaslúbenia, ktoré dostal Abram pri týchto dvoch príležitostiach (1. Mojžišova 12 a 13):

- a) bude z neho veľký národ,
- b) jeho potomstva bude ako prachu zeme (nespočítateľné množstvo),
- c) on a jeho semeno (potomok/potomstvo) dostane krajinu Kanaán do večného vlastníctva.

Čas plynie, Sáráj je neplodná. S Abramom stále nemajú deti. Vo vojne s kráľmi, ktorí zajali Lota, Abram zvíťazil a oslobodil Lota. Po tom, ako sa stretol s Melchisedekom, kráľom Sálema (1. Mojžišova 14), sa Boh ukáže Abramovi vo videní (1. Mojžišova 15). Abram sa sťažuje, že je bezdetný. Nemá potomka, ktorý by bol jeho dedičom. Sťažuje sa, že mu Hospodin nedal semeno (15:2-3). Klesá vo viere a uvažuje o tom, že jeho dedičom bude niekto cudzí – niekto, kto nie je jeho potomkom. Ale Hospodin potvrdzuje Abramovi platnosť a nemennosť zaslúbenia: „*ten, ktorý vyjde z tvojho života, ten bude tvojím dedičom*“ (1. Mojžišova 15:4). Hospodin vyviedol Abrama von, ukázal mu nočnú oblohu a znova obnovil a potvrdil zaslúbenie hojného potomstva: „*Nože pozri hore na nebo a spočítaj hviezdy, ak ich budeš môcť spočítať. A potom mu riekol: Tak bude tvoje semä*“ (15:5). Týmto spôsobom Boh opätovne potvrdil, že

Abramovho potomstva, „semena“, bude veľké, nespočítateľné množstvo.

Hneď za týmto potvrdením zaslúbenia Písmo hovorí, že Abram uveril Hospodinovi. Uveril, aj keď okolnosti jeho života a života Saraji tomu nenasvedčovali, aj keď už začal vo viere

klesať. Abram uveril a bolo mu to počítané za spravodlivosť (15:6). Toto je kľúčová udalosť a skutočnosť, na ktorej novozmluvné zjavenie vysvetľuje ospravedlnenie z milosti skrze samotnú vieru – Bohom počítanú spravodlivosť z viery (Rímskym 4).

Božia zmluva s Abrahámom

Hneď po tom, ako Abram uveril a ako mu Boh započítal vieru za spravodlivosť, pripomenul Boh Abramovi, že ho práve preto vyviedol zo zeme Chaldejov a voviedol do Kanaánu, aby mu dal zaslúbenú zem do trvalého dedičstva: „*aby som ti dal túto zem, aby si ju zdedil trvale*“ (15:7). Hospodin svoje zaslúbenia následne spečatil tým, že uzavrel^B s Abramom zmluvu (15:9-21).

Obsah zmluvy s Abramom (verš 18) je takýto: „*Tvoju semenu som dal túto zem...*“, pričom zem je presne definovaná zemepisne (verš 18-21). Je to krajina Kanaán. Predmetom zmluvy s Abramom je to, že Abramovo semeno (potomok alebo potomstvo) zdedí zem. Abramovi je teda zmluvne garantovaná nielen zaslúbená zem, ale aj potomok/potomstvo (semeno). Od tohto okamihu sú zaslúbenia nielen zaslúbené, ale navyše potvrdené aj zmluvou^A. Táto zmluva je postavená na zaslúbeniach. Nie je podmienená ničím na strane Abrama. Boh v tejto zmluve zaväzuje sám seba, že Abramovi vyplní

jemu dané zaslúbenia. Tým, že vyplnenie zaslúbení nie je podmienené žiadnou zmluvnou poslušnosťou na strane Abrama, je táto zmluva zmluvou povahy (charakteru, podstaty) milosti. Táto zmluva sa týka vyplnenia Božích zaslúbení, je na nich postavená, preto by sme ju mohli nazvať aj „zmluvou zaslúbení“ – a presne takto ju nazývajú aj novozmluvné písma (Efezským 2:12). Súčasťou zaslúbení je aj to, že Abram bude mať – zo svojej vlastnej rodovej línie – potomka alebo potomstvo (alebo aj oboje, čo však odkryjú až novozmluvné písma), ktorý/ktoré bude dedičom (15:4). Ako uvidíme neskôr (1. Mojžišova 17), Boh túto zmluvu opätovne potvrdí a rozšíri aj na Abrahámovo semeno (potomka/potomstvo) v nasledujúcich Abrahámových pokoleniach. Kvôli charakteru tejto zmluvy ju budeme „pracovne“ nazývať aj „abrahámovská zmluva“. Zdôraznime ešte raz, že abrahámovská zmluva je zmluva charakteru milosti a je postavená na zaslúbeniach.

Zlyhanie Abraháma pri očakávaní zaslúbeného potomka Izmael

Pri očakávaní naplnenia Božieho zaslúbenia o narodení potomka (15:4), syna, Abram so svojou manželkou Sáráj v istej chvíli zlyhali (kapitola 16).

Už sú desať rokov v Kanaáne. Sáráj je stále neplodná. Zaslúbený potomok neprichádza, a tak berú iniciatívu do vlastných rúk. Na popud a radu svojej

manželky Abram ide po ľudsky trochu pomôcť zrealizovať Božie zaslúbenie. Táto „iniciatíva“ je opísaná v 1. Mojžišovej 16:1-7.

Abram (86-ročný) vošiel k služke svojej ženy, k Egyptanke Hagar, a splodil

s ňou syna Izmaela. Izmael je teda Abramov fyzický (prirodzený) prvorodený potomok. Vynára sa otázka: Bude Izmael príjemcom Božích zaslúbení daných Abramovi a jeho potomstvu? Boh sám na túto otázku čoskoro odpovie.

Potvrdenie zmluvy s Abrahámom a jej rozšírenie na Abrahámovu semeno po pokoleniach

Keď mal Abram už 99 rokov, opäť sa mu zjavil Hospodin (1. Mojžišova 17:1) a potvrdil mu zaslúbenia, ktoré mu bol dal už predtým. Potvrdil^A mu aj zmluvu: „*A dám svoju zmluvu, aby bola medzi mnou a medzi tebou, a rozmnožím ťa prenáramne*“ (1. Mojžišova 17:2); „*Ja som, hľa, moja zmluva je s tebou, a budeš otcom mnohých národov*“ (17:4); „*Učiním to, aby si sa náramne rozplodil a učiním ťa v národy a kráľovia vyjdú z teba*“ (17:6). Pri potvrdení zmluvy dal Boh Abramovi (čo znamená „Vysoký otec“) nové meno *Abrahám* („Otec množstva“), pretože mu zaslúbil, že bude otcom mnohých národov (17:5). Boh pri tejto udalosti rovnako premenoval aj Sáraraj, ktorá dostala nové meno *Sára*. Boh tiež nariadil, že zaslúbený syn sa bude volať *Izák* (17:19).

Pri tejto príležitosti Boh zmluvu s Abrahámom dokonca rozšíril (17:7-9), aby platila nielen medzi Bohom a Abrahámom, ale aj medzi Bohom a *Abrahámovým semenom* (potomkom či potomstvom) *po ich pokoleniach* (generáciách): „*A postavím svoju zmluvu medzi sebou a medzi tebou a medzi tvojím semenom po tebe, po ich pokoleniach, za večnú zmluvu, aby som ti bol Bohom i tvojmu semenu po tebe. A dám ťe i tvojmu semenu po tebe zem tvojho pohostinstva, celú zem Kanaánovu za večné državie, a budem im Bohom*“

(17:7-8). Obsahom či predmetom tejto potvrdenej a rozšírenej abrahámovej zmluvy je nielen to, že zaslúbené semeno dostane zaslúbenú zem, ale aj to, že zaslúbenému semenu bude Boh *ich Bohom*. Už samotná táto formulácia naznačuje, že zaslúbenia i zmluva sú zamerané na založenie a uskutočnenie zmluvného vzťahu medzi Bohom a Božím ľudom (Jeremiáš 24:7, 32:38; Ezechiel 11:20, 14:11, 34:24, 37:23; Zachariáš 8:8; Židom 8:10, 11:16).

Následné Božie konanie s Abrahámom, jeho synmi a jeho vnukmi po odhalí a novozmluvné písma nakoniec vyložia, že

- 1) tieto zaslúbenia a táto zmluva sa týkajú inak zaslúbeného semena ako potomka v jednotnom čísle,
- 2) a inak zaslúbeného semena ako potomstva, čiže potomkov v množnom čísle,
- 3) že budú existovať rozdielne Abrahámove potomstvá,
- 4) že niektoré potomstvá budú potomstvami v prirodzenom (telesnom, rodovom) zmysle a iné potomstvami v duchovnom zmysle,
- 5) že telesné potomstvá dostávajú zaslúbenia v zmysle zemských (telesných) požehnaní a duchovné potomstvo v zmysle večných duchovných (nebeských) požehnaní.

Cieľom tejto publikácie je ukázať z Písma, ktoré požehnanie dostávajú jednotliví potomkovia a jednotlivé potomstvá. Inými slovami ukázať,

akým spôsobom sa abrahámovská zmluva zaslúbení vzťahuje na jednotlivých potomkov a na jednotlivé potomstvá.

Znamenie zmluvy – obriezka tela

Boh ustanovil, nariadil Abrahámovi a jeho potomstvu obriezku tela ako znamenie uzavretej zmluvy (17:9-14): *„Toto je moja zmluva, ktorú budete zachovávať, medzi mnou a medzi sebou a medzi tvojím semenom po tebe: Obrezať sa vám má každý mužského pohlavia. Obrežete telo svojej neobrezanosti, a to bude znamením zmluvy medzi mnou a medzi vami. A keď mu bude osem dní, bude vám obrezaný každý mužského pohlavia po všetkých vašich pokoleniach ako narodený doma, tak i kúpený za striebro od ktoréhokoľvek cudzozemca, ktorý nie je z tvojho semena; istotne bude obrezaný ako narodený v tvojom dome, tak i kúpený za striebro, a moja zmluva na vašom tele bude večnou zmluvou“* (17:10-13).

Povinnosť obriezky je daná ako podmienka zotrvania v zmluvnom vzťahu. Obriezka znamená „byť pod touto zmluvou“. K tejto skutočnosti sa ešte vrátíme neskôr. Neuposlušnosť tohto zmluvného príkazu sa malo trestať smrťou: *„Ale neobrezaný mužského pohlavia, ktorý by neobrezal tela svojej neobrezanosti, tá duša bude vyťatá zo svojho ľudu, zrušil svoju zmluvu“* (17:14).

Boh „obriezku tela“ označil ako „večnú zmluvu na ich tele“. Obriezka ako znamenie zmluvy sa týkala *všetkých telesných* (podľa rodovej línie) Abrahámových *potomkov* (a dokonca aj cudzincov kúpených za sluhov). V následných generáciách Abrahámových potomkov písma

zaznamenávajú obriezku len u izraelského národa. Nemáme výslovnú (explicitnú) zmienku, že by sa Izmaeliti (potomstvo Izmaela) alebo Edómci (potomstvo Abrahámovho vnuka Ezava) obrezovali. Okolité národy (susedia izraelského národa) sú nazývané aj „neobrezanci“. Tak sú nazvaní napríklad Filištiní (Sudcovia 14:3, 15:18; 1. Samuelova 14:6; 2. Samuelova 1:20) a podobne tak aj Babylončania či Asýrčania v prorokovi Ezechieli. Aj novozmluvné písma spájajú obriezku v prvom rade s izraelským národom. Židov nazývajú „obriezka“ a pohanov „neobriezka“. Podčiarknime však, že obriezka bola prikázaná všetkým Abrahámovým telesným potomkom bez rozdielu. Ak sa nejakí potomkovia či potomstvo neobrezalo (prestali obrezovať), automaticky vypadli spod zmluvy zaslúbení. Otázkou zostáva, či všetci potomkovia obrezaní na tele boli rovnako a bez rozdielu príjemcami požehnaní plynúcich z Božích zaslúbení a z abrahámovskej zmluvy. Boh dáva odpoveď na túto otázku postupne už v najbližších pokoleniach Abraháma. Úplne ju zodpovie a vyloží až novozmluvné zjavenie, keď porovnáva obriezku na tele s obriezku srdca. K téme obriezky sa ešte vrátíme, pretože je kľúčová pre evanjelium a aj pre rozlíšenie dvoch rôznych Abrahámových potomstiev.

Na okraj ešte spomenieme, že by mohol vzniknúť určitý problém s výkladom zmluvy uvedenej v 15. a 17. kapitole. Ide

o dve rozdielne zmluvy alebo o jednu a tú istú zmluvu? Prikláňam sa k presvedčeniu, že ide o jednu a tú istú zmluvu^{A,B,C}. Vedie nás k tomu aj skutočnosť, že

keď sa novozmluvné písmo odvolávajú na zaslúbenia dané Abrahámovi a jeho semenu, tak hovoria iba o jednej zmluve, nespomínajú dve zmluvy.

Zmluva s Izákom – Izmael mimo zmluvy

Vtedy, keď Boh potvrdil zmluvu s Abrahámom a rozšíril jej platnosť na *Abrahámovu semeno po ich pokoleniach* (17:1-16), Abrahám v slabosti zapochyboval o Božom zaslúbení o zaslúbenom potomkovi a prosil Boha o to, aby aspoň Izmael žil pred Božou tvárou (17:18). Týmto Abrahám prosil Boha, aby sa všetky dané zaslúbenia vzťahovali aspoň na Izmaela, ktorý už bol na svete. A aká je Božia odpoveď? Božia odpoveď znie: Nie! Na Izmaela, ktorého Abrahámovi porodila otrokyňa Hagar, sa Božia „zmluva s Abrahámom a jeho semenom po ich pokoleniach“ nebude vzťahovať. Táto zmluva sa bude vzťahovať len na syna, ktorého Abrahámovi porodí zákonitá manželka Sára a ktorého meno bude Izák (17:19 a 21): „*Ale svoju zmluvu postavím s Izákom, ktorého ti porodí Sára o tomto čase budúceho roku*“ (verš 21). Spojka „ale“ je odporovacia. Boh vylučuje Izmaela spod tejto zmluvy napriek tomu, že Abrahám prosí, aby bol do tejto zmluvy zahrnutý. Božia zvrchovaná rada (vôľa) robí rozdiel medzi synom Izmaelom, ktorý sa už narodil, a synom Izákom, o ktorom Boh zaslúbil, že sa ešte len narodí. Na Izáka sa abrahámovská zmluva bude vzťahovať, na Izmaela nie.

Napriek tomu, že Izmael bol spod abrahámovskej zmluvy zaslúbení vyčlenený, nebol zahrnutý úplne. Pretože aj on je Abrahámových telesným

potomkom (z jeho rodovej línie), pretože aj on je obrezaný na tele a pretože za neho prosí patriarcha Abrahám, aj Izmael dostane určité požehnanie: „*Aj o Izmaela som ťa vyslyšal. Hľa, požehnám a rozplodím ho a rozmnožím ho prenáramne. Dvanástoro kniežat splodí, a učiním ho veľkým národom*“ (17:20). Všimnime si, že tieto požehnanie sa veľmi podobajú tým, ktoré dostal Abrahám: Bude požehnaný a rozmnoží sa prenáramne. Bude veľkým národom, z jeho rodovej línie vstúdu kniežatá, dokonca 12 kniežat (podobne ako neskôr 12 synov Abrahámovho vnuka Jakoba a 12 kmeňov Izraelových). Neskôr vidíme ešte aj to, že Izmael a jeho potomstvo dostanú od Boha zem, čo je opäť podobné zaslúbeniu, ktoré dostal Abrahám, avšak nie zaslúbenú zem Kanaán, ale zem na východ od Kanaánu.

Na Izmaela sa však *nebudú vzťahovať v plnosti všetky zaslúbenia abrahámovskej zmluvy*, pretože je z tejto zmluvy samotným Bohom a jeho zvrchovaným rozhodnutím vyčlenený: „*Ale svoju zmluvu postavím s Izákom*“ (17:21). Boh pri tejto príležitosti ďalej oznámi, že svoju zmluvu postaví nielen s Izákom, ale aj s Izákovým semenom: „*A Boh riekol: Áno, Sára, tvoja žena, ti porodí syna, a nazveš jeho meno Izák. A postavím svoju zmluvu s ním za večnú zmluvu, a tak i jeho semeno po ňom*“ (17:19).

Narodenie syna zaslúbenia – Izák

Opäť prešiel nejaký čas. Abrahám prebýva so svojou rodinou v dúbrave (dubovom lese) na planine Mamreho (1. Mojžišova 18). Sára je naďalej nielen neplodná, ale už aj vo veku, kedy žene pominulo obdobie plodnosti. S manželom klesajú vo viere v naplnenie zaslúbenia o synovi Izákovi. Boh sa im opäť zjaví a posilňuje ich slabnúcu vieru: „*Či je azda nejaká vec nemožnou Hospodinovi?*“ (18:14). Hospodin má všetku moc a všetku vládu. Vládne aj nad smrťou. Kriesi z mŕtvych. Pre neho nie je nemožné dať život tam, kde života niet (neplodná Sára a Abrahám vo

vysokom veku). Toto je zásadná zložka viery Abraháma a aj nás, ktorí sme uverili: Boh kriesi mŕtvych, dáva život tam, kde života niet, dáva nové narodenie tým, ktorí sú mŕtvi vo svojej starej prirodzenosti (vo svojich hriechoch a previneniach, Efezským 2:1-5). Dáva večný život tým, ktorým patrí večné zahynutie. Boh Abrahámovi a Säre potvrdzuje zaslúbenie o Izákovi: „*Na určený čas zase sa navrátim k tebe podľa času života, a Sára bude mať syna*“ (18:4). Keď mal Abrahám 100 rokov, zaslúbenie sa naplnilo. Sára počala a porodila syna Izáka (1. Mojžišova 21).

Abrahámovi synovia od Ketury

Po smrti Sáry sa Abrahám znovu oženil a mal ďalších synov. „*A Abrahám sa znovu oženil a vzal si ženu, ktorej bolo meno Ketura, a porodila mu Zimrana, Jokšana, Madana, Madiana, Jišbáka a Šúacha. A Jokšan splodil Šebu a Dedána. A synovia*

Dedánovi boli Assúrim, Letuším a Leumím. A synovia Madianovi: Éfa, Efer, Chanoch, Abída a Eldea. Všetci títo boli synmi Keturinimi“ (1. Mojžišova 25:1-4). Abrahám mal teda v rodovej línii aj potomstvo, ktoré splodil s Keturou.

Zmluvný rozdiel medzi potomkami Izák a Izmael

Keď Boh opätovne potvrdil Abrahámovi zmluvu zaslúbení a rozšíril ju na jeho „semeno po ich pokoleniach“ (17:7-8), vyčlenil Izmaela, aby nebol pod tou istou zmluvou zaslúbení ako Izák: „*Ale svoju zmluvu postavím s Izákom*“ (17:19+21). V tomto spočíva absolútne zásadný rozdiel medzi Izákom a Izmaelom. Boh uzavrel zmluvu medzi sebou a Izákom, ale nie medzi sebou a Izmaelom. Prečo? Definitívne to odkrýva až novozmluvné zjavenie, hoci náznaky toho sú už v starozmluvných písmach (Malachiáš

1:2). Je to Božie zvrchované rozhodnutie podľa jeho vlastného preduloženia, podľa *vyvolenia milosti*. Dôvod je ten, že Izmael je „*syn podľa tela*“ (len prirodzený, fyzický, telesný potomok) a Izák je „*syn zaslúbenia*“. Túto hlbokú skutočnosť, tieto veľké pravdy naplno odkrýva až novozmluvné Božie slovo (Rímskym 9:8). A predsa krok po kroku sú odkrývané už v starozmluvných udalostiach v tom, ako Boh koná s jednotlivými Abrahámovými potomkami a potomstvami.

Na tomto mieste si zatiaľ všimnime dve podstatné skutočnosti:

- 1) Zmluva, ktorú Hospodin uzavrel s Abrahámom (15:9-21), je večná zmluva. Prechádza z Abraháma na Izáka, ale neprechádza z Abraháma na Izmaela;
- 2) Zmluva, ktorá prechádza z Abraháma na Izáka, prejde aj z Izáka na jeho semeno (potomka či potomstvo), avšak Izmaelovho potomstva sa táto zmluva nijako netýka. Preto bude existovať zásadný rozdiel nielen v tom, ako bude Boh konať vo svojej prozreteľnosti a vo svojom večnom pláne s Izmaelom a ako s Izákom, ale aj s celým Izmaelovým a s celým Izákovým potomstvom.

Boh rozšíril svoju zmluvu s Abrahámom nielen na Izáka, ale aj na Izákovo semeno (potomka či potomstvo): „*A postavím svoju zmluvu s ním (Izákom) za večnú zmluvu, a tak i jeho semeno po ňom*“ (17:19). Už tu by nás mohla napadnúť otázka: „Semeno“ v tomto verši označuje Izákovo „potomstvo“ ako také, teda všetkých jeho telesných potomkov, alebo len jedného špecifického potomka? Odpoveď dajú udalosti, ktoré sa odohrávajú v živote Izáka a ich novozmluvný výklad. Zastavme sa však ešte nakrátko pri Izákovi a Izmaelovi.

Ešte pred tým, ako sa narodil Izák, utiekla od Sáry slúžka Hagar aj so svojím dieťaťom Izmaelom. Na púšti sa jej zjavil anjel Hospodinov, ktorý k nej prehovoril: „*Veľmi rozmnožím tvoje semeno, takže nebude môcť byť spočítané pre množstvo*“ (16:10). Teda Boh zaslúbil, že z Izmaela bude mnoho potomstva. To znie veľmi podobne ako zaslúbenie, ktoré dostal Abrahám, že

jeho semena (potomstva) bude nespočítateľné množstvo. Hospodin kázal Hagar vrátiť sa k svojej panej a podriaďovať sa jej (16:9). Boh vyriekol o Izmaelovi aj proroctvo: „*A bude to divoký človek; jeho ruka bude proti všetkým a ruka všetkých proti nemu, a bude bývať pred tvárou všetkých svojich bratov*“ (16:12).

Po narodení Izáka nerobilo dobrotu, že s Abrahámovou rodinou žila aj Hagar s Izmaelom (1. Mojžišova 21). Sára žiadala Abraháma, aby ich vyhnal preč. Abrahámovi sa to nepáčilo, lebo Izmael bol tiež jeho syn, ale Hospodin potvrdzuje Abrahámovi, že mu Sára radí dobre a že má Izmaela odlúčiť/oddeliť od jeho rodiny. Dôvod, prečo má poslúchnuť a Izmaela vyhnať, je tento: „*pretože v Izákovi sa ti bude volať semä*“ (21:12). Boh vysvetľuje Abrahámovi svoje zvrchované rozhodnutie, že zaslúbené semeno mu povolá nie z Izmaela, ale z Izáka a že zmluva zaslúbení nebude uzavretá s Izmaelom, ale s Izákom. Izmael nebude dedičom tých zaslúbení, ktorých dedičom bude Izák. Preto musí byť Izmael od Izáka oddelený. Abrahám sa však nemusí o Izmaela obávať, pretože v zemskej rovine sa Boh o neho dobre postará, pretože aj Izmael je Abrahámovým prirodzeným potomkom („*Ale aj syna dievky učiním národom, lebo je tvojím semenom*“, verš 21:13). Boh Izmaela v zemskej rovine požehná. Nepožehná ho však tými istými požehnaniami, ktoré sú určené pre Izáka.

Ani synovia, ktorých po smrti Sáry splodil Abrahám s Keturou, nedostali žiadne zaslúbenia. Nevzťahovala sa na nich žiadna zmluva a ani na ich synov. Zmluva sa vyhla celému potomstvu po línii synov Ketury.

Zmluvný rozdiel medzi potomkami – Jakob a Ezav

Vyššie spomínaný Boží výber, rozčleňovanie potomkov a potomstiev, pokračuje ďalej aj v prípade Izákovho potomstva. Izákovi sa narodili dvaja synovia, dvojčičky Ezav a Jakob. Jakob je neskôr premenovaný na Izraela. Božie zaslúbenia a zmluva s Abrahámom a s Izákom prechádza na Jakoba, ale neprechádza na Ezava. Boh dáva zaslúbenie Jakobovi: „*A hľa, Hospodin stál nad ním a riekol: Ja som Hospodin, Boh Abraháma, tvojho otca, a Boh Izáka* (všimnime si, že nehovorí *Boh Izmaela*, alebo *Boh Izáka a Izmaela*); *zem, na ktorej ležíš, dám tebe a tvojmu semenu. A tvojho semena bude ako prachu zeme, a rozmôžeš sa na západ, k moru, i na východ, na sever i na juh, a požehnané budú v tebe všetky čelade zeme a v tvojom semene. A hľa, ja som s tebou a budem ťa chrániť všade kamkoľvek pôjdeš, a navrátim ťa do tejto zeme, lebo ťa neopustím, dokiaľ len nevykonám toho, čo som ti hovoril*“ (1. Mojžišova 28:13-15). Tie isté zaslúbenia, ktoré Boh dal Abrahámovi, dal aj Jakobovi. Žiadna takáto zmienka sa v Písmach nevzťahuje na Ezava. Ani sa nikde Hospodin nenazýva Bohom Ezava alebo Bohom Jáкова a Ezava. Platnosť zmluvy s Abrahámom je aj teraz zúžená rovnako tak, ako bola zúžená zo všetkých Abrahámových synov len na Izáka. Pri Izákových synoch je zúžená len na Jakoba (Izraela).

Abrahámovská zmluva je potom ďalej v Písmach opísaná už ako zmluva, ktorú uzavrel Hospodin s Abrahámom, s Izákom a s Jakobom (2. Mojžišova 2:24; 3. Mojžišova 26:42; 2. Kráľov 13:23). Hospodin neuzavrel zmluvu s Ezavom, ani nedal Ezavovi zaslúbenia, ktoré dal

Jakobovi. Preto bude existovať rozdiel medzi potomkami (potomstvom) Ezava a potomkami Jakoba. Aj potomkovia Ezava sa stali národom a mali svojich kráľov, aj títo všetci sú Abrahámovým prirodzeným (telesným) potomstvom. Potomkovia Jakoba sa stali izraelským národom, Božím vyvoleným ľudom – a aj oni sú Abrahámovým prirodzeným potomstvom.

Na otázku, v čom spočíval rozdiel medzi Izákovými potomkami Ezavom a Jakobom, odpovedá až novozmluvné zjavenie (poodkryté je to už v Malachiášovi 1:2-3): „*A nie len to, ale aj Rebeka počala z jedného, z Izáka, nášho otca. Lebo ešte keď sa neboli narodili ani neboli vykonali ničoho dobrého alebo zlého – aby zostávalo preduloženie Božie podľa vyvolenia, nie zo skutkov, ale z toho, ktorý povoláva – ešte vtedy jej bolo povedané, že väčší bude slúžiť menšiemu. Ako je napísané: Jakoba som miloval a Ezava som nenávidel*“ (Rímskym 9:10-13). Jediný rozdiel medzi Ezavom a Jakobom bol v „*preduložení Božom podľa Božieho vyvolenia*“.

Ezav však podobne ako Izmael neostal úplne zavrhnutý a bez požehnaní. Pretože aj on je telesným potomkom Abraháma (je jeho vnuk), dostal aj on a jeho potomstvo podobné požehnanie, aké boli zaslúbené Abrahámovi: Dostal zem, nie však zaslúbenú zem Kanaán, ale zem okolo vrchu Seir a vzišiel z neho národ. Pretože bol Izákovým synom, aj on dostal požehnanie od svojho otca, avšak iné ako syn Jakob. To, že ako Abrahámov telesný potomok dostal zemské požehnanie (on a jeho potomstvo – národ Edom – dostali zem do vlastníctva),

vidíme aj na nasledovnej udalosti. Keď je izraelský národ vykúpený z otroctva v Egypte a putuje do zaslúbenej zeme (Kanaánu), tak im Boh nedovolí prejsť cez zem danú Ezavovmu potomstvu s vysvetlením, aby ich nedráždili, lebo im z tejto zeme nedá ani piad', pretože ju dal Ezavovi, lebo aj Ezav je potomkom Abraháma (5. Mojžišova 2:5). Nakoniec sa však Božie preduloženie a vyvolenie odrazí aj v tejto zemskej rovine: „*Či nebol Ezav Jakobovi bratom? hovorí Hospodin. A miloval som Jakoba a Ezava som nenávidel; obrátil som jeho vrchy na púšť a jeho dedičstvo som dal šakalom pustiny. Keď povie Edom: Porazení sme, ale zase*

vystavíme rupy, takto hovorí Hospodin Zástupcov: Oni budú stavať, a ja budem boriť, a nazvú ich územím bezbožnosti a ľudom, na ktorý sa hnevá Hospodin a tak až na veky“ (Malachiáš 1:2-4).

Zmluva, ktorá je v Písmach opísaná ako zmluva, ktorú učinil Hospodin s Abrahámom, s Izákom a s Jakobom a ktorú sme nazvali „abrahámovskou zmluvou“, je postavená na zaslúbeniach. Týka sa naplnenia zaslúbení daných Abrahámovi (a Izákovi a Jakobovi). Svojím charakterom je to zmluva postavená (zazmluvnená) na základe milosti – je to zmluva povahy milosti.

Izraelský národ – zvláštne prirodzené potomstvo

Boh vztiahol svoju zmluvu (abrahámovskú) aj na Jakoba a jeho semeno: „*zem, na ktorej ležíš, dám tebe a tvoju semenu. A tvojho semena bude ako prachu zeme... a požehnané budú v tebe všetky čelade zeme a v tvojom semene“ (1. Mojžišova 28:13-15).* Boh premenoval Jakoba na Izraela. Vieme už, že Boh túto zmluvu uzavrel s Izákom, ale s Izmaelom nie. Uzavrel ju s Jakobom, ale s Ezavom nie. Kladieme si otázku: Ako tento Boží výber (voľba) potomkov pre uzavretie zmluvy bude pokračovať v prípade Jakobovho semena? Ukáže sa, že v jednom zmysle bude pokračovať a v inom zmysle nie. Majme pritom na pamäti, že celý izraelský národ je v určitom zmysle tým zaslúbeným semenom (v množnom čísle), zaslúbeným potomstvom. Práve tento rozdiel v tom, v akom zmysle je izraelský národ tým zaslúbeným semenom a v akom zmysle nie je, je kľúčový pre porozumenie ďalšej histórie, a pre porozumenie naplnenia

zmluvných zaslúbení. Tejto skutočnosti chceme v ďalšom texte venovať patričnú pozornosť.

V starozákonnej dobe tento Boží výber akoby skončil. Ustrnul na izraelskom národe v tom zmysle, že izraelský národ má byť vyplnením zaslúbenia, že Abrahámovho potomstva bude nespočetné množstvo a že izraelský národ má dostať do večného vlastníctva krajinu Kanaán.

Boh si zvolil celé Jakobovo telesné potomstvo a vstúpil s ním do *zvláštneho vzťahu*. Všetkých 12 kmeňov (pokolení) Jakobových (Izraelových) sa stáva Božou voľbou a Božím prozreteľným riadením *vyvoleným národom*. Boh s nimi vstupuje do zvláštneho vzťahu, veľmi odlišného od toho, v ktorom ostane s inými (pohanskými) národmi. Až novozmluvné zjavenie ukáže, že Boží výber (voľba) pokračuje (v inom zmysle) aj v pokoleniach po Jakobovi. Novozákonné písmo preto hovoria o *Izraeli z Iz-*

raela alebo o Izraeli v rámci Izraela (o Izraeli v inom zmysle, než je Izrael ako celý národ) alebo o *ostatku z Izraela*. Ale nepredbiehajte. Toto nás ešte len čaká po ceste od starozmluvných udalostí k ich novozmluvnému výkladu. Obráťme teraz pozornosť na Izraelský národ ako *zvláštne prirodzené potomstvo*.

Boh si izraelský národ vyvolil, povolal a vykúpil. Vyvolil a povolal k špeciálnej úlohe, ktorú mal medzi národmi splniť v súvislosti s Božím plánom spasenia (2. Mojžišova 19:5-6). Cez izraelský národ, ako zvláštny národ a „kráľovstvo kňazov“, mali byť požehnané všetky čelade zeme. V Božom pláne mal izraelský národ sprostredkovať ostatným národom známosť cesty spásy a poznanie toho, ako mať s Bohom správny vzťah. Okolité národy mali spoznať, že s Izraelom je jediný pravý živý Boh.

Sprostredkujúcu úlohu, ktorú mal Izrael vyplniť, poznávame aj podľa funkcie Šalamúnovho chrámu a vieme o nej z modlitby, ktorú sa Šalamún pri jeho otvorení modlil: „*Áno, i cudzinca, ktorý nie je z tvojho ľudu Izraela, keby prišiel z ďalekej zeme pre tvoje meno, pretože počujú o tvojom veľkom mene a o tvojej mocnej ruke a o tvojom vystretom ramene – teda keby prišiel a modlil by sa v tomto dome, ty vyslyš na nebesiach, na pevnom mieste svojho bývania, a učíš všetko, o čo bude volať k tebe, cudzinec, aby poznali všetky národy zeme tvoje meno, aby sa ťa báli ako tvoj ľud Izrael, a aby vedeli, že je tvoje meno menované nad týmto domom, ktorý som vystavil*“ (1. Kráľov 8:41-43).

Boh vykúpil izraelský národ fyzicky z otroctva v Egypte krvou paschálneho baránka. Toto všetko sú mocné predobrazy, o ktorých ešte budeme

hovoríť. Boh si sformoval Izrael ako zvláštny národ, ako svoj ľud, vtedy, keď ich svojím pôsobením, mocami a divmi vyviedol z otroctva v Egypte, aby mu svätoslúžili a aby mu boli zvláštnym vlastníctvom. Vtedy, keď ich viedol do zaslúbenej zeme a keď im na Sinajskej púšti dal cez prostredníka Mojžiša zmluvu, ktorú nedal žiadnemu inému národu. Táto zmluva, nazvime ju *mojžišovská zmluva* (niekedy sa zvykne nazývať aj *sinajska zmluva*), je zmluvou povahy (charakteru) skutkov, pretože zmluvné zaslúbenia sa zmluvnej strane (izraelskému národu) vyplnia len pod podmienkou poslušnosti podmienkam zmluvy – Mojžišovmu zákonu (2. Mojžišova 19:5-6): „*Tak teraz ak naozaj budete poslúchať môj hlas a budete ostríhať moju zmluvu, budete mi zvláštnym vlastníctvom nad všetky národy, lebo veď moja je celá zem. A vy mi budete kráľovstvom kňazov a svätým národom...*“.

Mojžišov zákon je sumárne definovaný v desatore a aplikácie rozmenený na drobné vo forme záväzných nariadení, ktoré často obsahujú aj formulácie pokuty či trestu pri ich porušení. Sú to príkazy čo sa musí, čo sa smie, čo sa nesmie a čo sa ako má robiť. V tomto zmysle je *mojžišovská zmluva* zásadne odlišná od *abrahámskej zmluvy*. Aj keď sľubuje podobné zaslúbenia – zaslúbenú krajinu, požehnanie, Boh bude svojmu ľudu Bohom a oni mu budú ľuďom – *mojžišovská zmluva* na rozdiel od *abrahámskej* vyžaduje na strane ľudu, ktorý má byť Božím ľuďom, poslušnosť a spravodlivosť v zmysle konania predpísaných skutkov^E (5. Mojžišova 28; pozri aj 2. Mojžišova 19:5, 5. Mojžišova 11:13, 1. Samuelova 12:13-15).

Boh si izraelský národ vyvolil za zvláštne vlastníctvo kvôli zaslúbeniam daným Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi, pretože ako národ boli ich telesnými potomkami (po rodovej línii), boli Jakobovým potomstvom. Boh naplnil zaslúbenie, ktoré dal Abrahámovi (a potvrdil Izákovi aj Jakobovi), že jeho potomstvo zdedí zem Kanaán (1. Mojžišova 15:13-16): „*A Hospodin riekol Abramovi: Vedz istotne, že tvoje semeno bude pohostínom v zemi, ktorá nebude patriť im, a budú im, ľuďom tej zeme, slúžiť, a budú ich trápiť štyristo rokov. Ale aj národ, ktorému budú slúžiť, ja budem súdiť, a potom vyjdú s veľkým majetkom... Ale štvrté pokolenie sa navráti sem, lebo ešte doteraz nie je doplnená nepravosť Amoreja.*“ (15:13-16). Vo verši 13 výraz „semeno“ reprezentuje celý izraelský národ ako zvláštne telesné potomstvo Abraháma. Izraelský národ je Abrahámovo potomstvo, ktoré Boh (fyzicky) vykúpil z otroctva v Egypte.

V tomto zmysle predstavuje izraelský národ zvláštne, avšak telesné (prirodzené) Abrahámovo potomstvo. To, že *izraelský národ* ako *Boží vyvolený ľud* a *Kanaán* ako *zaslúbená zem* a „kráľovstvo kňazov“ ako prostriedok pre spásu národov nepredstavujú konečné a úplné naplnenie zaslúbení daných Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi, odhalí naplno až príchod novej zmluvy a novozmluvné zjavenie. Už v starozmluvnej ére sa to naznačuje vo chvíli, keď izraelský národ zlyháva. Keď je neposlušný, slúži modlám, nezachováva zmluvu (mojžišovskú zmluvu) a nenaplnia poslanie, ku ktorému bol vyvolený.

Povedali sme vyššie, že Boží výber potomstva v jednom zmysle zastal a spočinul na celom izraelskom národe.

V inom zmysle však pokračoval ďalej. To, že konečným a plným naplnením Božieho plánu cez zmluvu zaslúbení nebude celý izraelský národ, vidieť už aj zo starozmluvných prorociev. Tieto hovoria o „ostatku“ z Izraela či Jakoba (napríklad Izaiáš 10:21-22 a pozri aj novozmluvný apoštolský výklad tohto prorocstva v Rímskym 9:27): „*Ostatok sa navráti, ostatok Jakobov, k silnému Bohu, Udatnému Hrdinovi. Lebo keby bolo tvojho ľudu, Izraelu, ako morského piesku, len ostatok sa navráti z neho. Usúdená záhuba zaplaví spravodlivosťou ako povodeň.*“ Z takýchto veršov vidno, že ani to, že by bolo izraelského národa ako piesku mora, neznamená konečné naplnenie zaslúbení daných v zmluve, ale že konečné naplnenie sa týka len ostatku z izraelského národa. Týmto je poodhalené, že prostredníctvom svojich zaslúbení cieľ Boh na väčšiu a vyššiu realitu než akou sú fyzická krajina či ľud v zmysle etnika (národa). Teda konečné a plné vyplnenie zaslúbení sa vlastne netýka fyzického národa a fyzickej krajiny, ale sa týka skutočného Božieho ľudu v duchovnom (nebeskom) zmysle a nebeskej vlasti.

Podobne prorokuje Hozeáš (1:10): „*Avšak bude počet synov Izraelových ako piesku mora, ktorý sa nedá ani zmerať ani spočítať, a stane sa, že na mieste, kde im bolo povedané: Vy nie ste mojím ľuďom, povie sa im: Synovia silného Boha živého.*“ V kontexte starozmluvných písem a udalostí sa nám toto prorocstvo môže javiť tak, že sa tu hovorí o Božej nevôli a zavrnutí izraelského národa kvôli ich neposlušnosti a modloslužbe, ktoré vyvrcholilo ich zavlčením do exilu v Babylone, a o opätovnom prijatí izraelského

národa za Boží ľud. Avšak novozmluvný apoštolský výklad (Efezským 2; Galatským 3) výslovne tvrdí, že toto proroctvo hovorí aj o spasení pohanov. Hovorí o prijatí tých, ktorí boli ďalekí a cudzí zmluvám zaslúbenia (Efezským 2:11-19), ale teraz sú blízki, ktorí boli nemilovaní, ale teraz sú milovaní. A hovorí, že výraz pre skutočný Boží ľud – „synovia silného Boha živého“ – sa vzťahuje na ostatok z Izraela a na spasených z pohanov zo všetkých čeladi zeme (zo všetkých národov). Teda na Cirkev zo Židov i pohanov, kde už

niet ani Žida, ani pohana (Galatským 3:28). Apoštol odhaľuje, že zaslúbenie o tom, že Abrahámovho semena bude ako piesku mora (nespočetné množstvo), sa izraelského národa týka len predobrazne a len zemsky (vo fyzickom zmysle), avšak úplným a konečným naplnením tohto zaslúbenia je Cirkev zo Židov i pohanov. Rovnako je to aj v prípade ostatných zaslúbení: veľký národ, požehnanie všetkých čeladi zeme, zaslúbená vlasť (krajina), kráľovia s Abrahámovým pôvodom, kráľovské kňazstvo atď.

Zemská (prirodzená, fyzická) a nebeská (duchovná, večná) rovina zaslúbení

Zaslúbená zem

Na zaslúbení o zaslúbenej zemi najľahšie pochopíme kľúčovú pravdu o tom, aký cieľ Boh sledoval, keď dal Abrahámovi zaslúbenia a uzavrel s ním zmluvu, a že tieto zaslúbenia sa rôznym spôsobom naplňajú rôznym Abrahámovým potomstvám. Abrahámovi Boh zaslúbil krajinu Kanaán ako vlasť, ktorá bude jemu a jeho semenu daná do večného vlastníctva ako večné dedičstvo. Zaslúbená krajina (Kanaán) bola presne geograficky definovaná. V starozmluvných textoch sa zaslúbenie o zemi javí ako zaslúbenie zemskej krajiny. Nič viac sa za tým akoby nedá tušiť. Až novozmluvné písma (Židom kapitola 11) vykladajú, že konečným cieľom a úplným naplnením tohto zaslúbenia je *nebeská vlasť* (večný život, nebeský Jeruzalem) a že dokonca už sám Abrahám tomuto zaslúbeniu takto rozumel a vierou si ho aj privlastnil, očakávajúc jeho naplnenie v budúcnosti.

Rovnako tomu verili a aj tak rozumeli Izák aj Jakob: *„Vierou Abrahám súc volaný poslúchol, keď mu kázal Boh, aby vyšiel zo svojej vlasti a išiel na miesto, ktoré mal dostať za dedičstvo. A vyšiel bez toho, že by bol vedel, kam ide. Vierou pohostínil v zemi zaslúbenia ako v cudzej a býval v stanoch s Izákom a Jakobom, so spoludedičmi toho istého zaslúbenia. Lebo očakával mesto, majúce základy, ktorého remeselníkom a staviteľom je Boh. Vierou i sama Sára dostala moc založiť semeno a porodila mimo času veku, keďže mala za verného toho, ktorý zaslúbil. Preto sa ich aj z jedného, a to už umŕtveného, naplodilo množstvom ako hviezd na nebi a ako nesčíselného piesku na brehu mora. Tí všetci pomreli vo viere bez toho, že by boli dostali Bohom dané zaslúbenia, ale ich zďaleka videli a boli presvedčení o nich a vítali ich a vyznávali, že sú cudzincami a pútnikmi na zemi. Lebo tí, ktorí hovoria také veci, zjavne ukazujú, že hľadajú vlasť. A keby boli mysleli na tú, z ktorej vyšli, boli by mali*

času vrátiť sa. Ale takto túžia po lepšej, to jest po nebeskej. Preto sa nehanbí za nich ich Boh menovať sa ich Bohom, lebo im pripravil mesto“ (Židom 11:8-16).

Abrahám teda rozumel a veril, že predmetom zaslúbenia o zemi zaslúbenej do večného vlastníctva (večného dedičstva) nie je fyzická krajina Kanaán (od Egyptského potoka po rieku Eufrat), ale večné prebývanie u Boha. Je ním nové nebo a nová Zem a nebeský Jeruzalem – mesto, v ktorom panuje Božia vláda, nie ľudská. Zaslúbenie dané Abrahámovi má teda *duchovný, nebeský* rozmer – *týka sa spásy a večného života*. Toto zaslúbenie prechádza na Izáka, neprechádza však na Izmaela. Zaslúbenie, ktoré dostal Izmael, má len *zemský* rozmer, zemskú rovinu, nemá nebeský (duchovný) rozmer či rovinu.

Zaslúbenie, ktoré dostal Abrahám, následne Izák a následne Izrael, má primárne *duchovný (nebeský)* rozmer. Avšak nesie v sebe aj *zemský* rozmer, ktorý plní funkciu *predobrazu, fyzického tieňa*, ktorý poukazuje na jeho konečné naplnenie. Kanaán ako zaslúbená vlasť nie je konečným naplnením zaslúbenia, je len predobrazom vlasti, v ktorej Boží ľud vchádza do odpočinku. Pre izraelský národ mal byť Kanaán vlasťou, v ktorej si oddýchnu od otrockej nadvlády iného národa. Oddýchnu si od nepriateľov a budú žiť vo vzťahu Božieho ľudu so svojím Bohom a budú tu zažívať všetky Božie požehnania. Prečo sa tak nestalo? Nestalo sa tak preto, aby sa ukázalo, že zemské veci sú len tieňom budúcich nebeských vecí. Bohu ide celý čas práve o tieto nebeské veci, ktoré realizuje cez zaslúbenia dané Abrahámovi a jeho semenu. Nebeská vlasť je zaslúbenou vlasťou, kde spasení (Boží ľud) budú na

večné veky v plnosti prežívať oslobodenie od otroctva a nadvlády hriechu a plnosť vzťahu medzi Bohom a jeho ľuďom.

To, že duchovné (nebeské) zaslúbenia sa týkali len Abraháma, a po ňom len Izáka ako jeho syna, a nie Izmaela a jeho potomstva a nie synov Ketury a ich potomstva, má aj svoj zemský obraz. Po Abrahámovi dedil jedine Izák, nededili ani Izmael (preto bol zahnaný preč od Izáka) a ani Keturini synovia. Abrahám sa riadil Hospodinovými príkazmi a bol týmto príkazom poslušný: „*A Abrahám dal všetko, čo mal, Izákovi. A synom ženín, ktoré mal Abrahám, dal Abrahám dary a poslal ich preč od Izáka, svojho syna, kým ešte žil, na východ, do východnej zeme.*“ (1. Mojžišova 25:5-6).

To, že primárna rovina zaslúbení je nebeská (duchovná) a týka sa po Abrahámovi len Izáka a len Jakoba, nie ostatných potomkov či potomstiev, Boh zjavuje aj tým, že si z tohto odvodzuje dokonca svoje meno: Nazýva sa Bohom Abraháma, Izáka a Jakoba. Boh je Bohom všetkých ľudí, pretože je ich Stvoriteľom a má zvrchovanú vládu nad každým jedným človekom a telom. S niektorými však vstúpil do zvláštneho vzťahu (vyjadrené výrazovým prostriedkom „vopred ich poznal“) podľa svojho večného predloženia, a preto sa nehanbí odvodiť si od tohto vzťahu dokonca svoje meno – čím poukazuje na dôležitosť a vážnosť tohto vzťahu.

Zaslúbené semeno v jednotnom čísle

Zaslúbeným semenom, zaslúbeným synom, je Izák. Izák sa skutočne aj narodil presne tak, ako Boh zaslúbil a v čase, ktorý oznámil. Ani Izák však nie je konečným a úplným naplnením tohto zaslúbenia o semene. Je len fyzickým predobrazom a tieňom budúceho koneč-

ného naplnenia – tým zaslúbeným semenom je Spasiteľ Kristus: „*A zaslúbenia boli povedané Abrahámovi a jeho semenu. Nehovorí: I semenám, ako keby ich bolo mnoho, ale hovorí ako o jednom: I tvoju semenu, ktorým je Kristus*“ (Galatským 3:16). A nielen to! Nielenže je Kristus tým konečným a úplným naplnením zaslúbenia o *semene* danom Abrahámovi, Kristus je aj tým *semenom*, na ktoré sa vzťahuje konečné a úplné naplnenie abrahámovskej zmluvy a všetkých jej zaslúbení (2. Korintským 1:19-20; Rímskym 8:32). Túto zmluvu Boh uzavrel s Abrahámom a jeho *semenom*, Izákom a jeho *semenom* a Jakobom a jeho *semenom*. Kristus, Boží Syn, je tým konečným semenom zaslúbeným patriarchom. On je aj konečným príjemcom vyplnenia všetkých zaslúbení daných patriarchom – všetkých zaslúbení abrahámovskej zmluvy.

Zaslúbené semeno v množnom čísle

Semeno v množnom čísle zaslúbené Abrahámovi (1. Mojžišova 15:13) je izraelský národ ako *zvláštne telesné potomstvo* Abraháma. Toto *zvláštne telesné potomstvo* je „vyvoleným, povolaným a vykúpeným Božím ľudom“ – avšak len v „prirodzenom“ zmysle. Vykúpení sú len fyzicky, z otroctva v Egypte. Nie sú

vykúpení duchovne, z otroctva hriechu. Božím ľudom sú len pod podmienkou poslušnosti mojžišovskej zmluve. Nie však bezpodmienečne, ako je to v prípade abrahámovskej zmluvy a neskôr po Golgote aj v prípade novej zmluvy. Vchádzajú len do fyzickej „zaslúbenej zeme“, do Kanaánu, aby tam našli odpočinok, a aj to len pod podmienkou poslušnosti mojžišovskej zmluve. Keď však neposlúchajú, namiesto odpočinku prichádzajú boje a prehry s okolitými pohanskými národmi, útlak, hlad a nakoniec exil. Ako národ nevchádzajú do „večného odpočinku“, čiže „nebeskej vlasti“ ako konečného naplnenia zaslúbenia o vlasti (o zaslúbenej zemi). Nenaplnia svoju úlohu ako „kráľovstvo kňazov“. Táto úloha prejde v novozmluvnej ére skrze Krista (zaslúbené semeno v jednotnom čísle) na „kráľovské kňazstvo“ – všetkých vykúpených (1. Petrov 2:9; Zjavenie 1:6, 5:10). Božím ľudom sú len podmieniene. Cirkev zo Židov i pohanov je Božím ľudom bezpodmienečne (1. Petrov 2:9; Galatským 3:29). Všetky tieto spomenuté fyzické či prirodzené skutočnosti sú len fyzickým tieňom a predobrazom skutočného, konečného nebeského naplnenia zaslúbení daných Abrahámovi a jeho semenu.

Potomok verzus potomstvo a konečné verzus predobrazné naplnenie zaslúbení

Doteraz sme teda spoznali viacerých Abrahámových potomkov a viaceré Abrahámove potomstvá a spoznali sme, že zaslúbenia sa jednotlivých potomkov a potomstiev týkajú rôznym spôsobom. Spoznali sme Abrahámove *telesné potomstvo* – Izmaelitov a Edomcov. Spoznali sme Abrahámove *zvláštne*

telesné potomstvo – izraelský národ ako *zvláštny Bohom vyvolený národ*. Spoznali sme výnimočného potomka v jednotnom čísle – Ježiša Krista – v ktorom sa naplňajú všetky zaslúbenia abrahámovskej zmluvy (Galatským 3:16). Ešte potrebujeme spoznať jedno výnimočné potomstvo.

Novozmluvné spisy nám odhaľujú, že konečným naplnením „semena“ (potomka/potomstva) zaslúbeného Abrahámovi nebol ani Izák (ako potomok), ani Jakob (ako potomok), ani izraelský národ („Izrael“ ako potomstvo), ale

bol ním sám Pán Ježiš Kristus, Boží Syn a Kráľ, ako špecifický potomok v jednotnom čísle. No a skrze Spasiteľa hriešnikov, Pána Ježiša Krista, prichádza na svet ešte jedno výnimočné Abrahámovo potomstvo.

Duchovné potomstvo pravé Abrahámove deti – pravé Božie deti

Kristus je nielen semenom (špecifickým potomkom), ktoré bolo zaslúbené Abrahámovi, ale Kristus je aj semenom (špecifickým potomkom), ktorému sa vyplnili v plnosti a vo večnej nebeskej rovine všetky zaslúbenia dané Abrahámovi (Galatským 3:16). Najprv duchovne, pozične, pri jeho prvom príchode, neskôr finálne, završene, pri jeho druhom príchode. A skrze Krista to platí aj o všetkých veriacich v evanjelium: „A ak ste vy Kristovi, teda ste semenom Abrahámovým a podľa zaslúbenia dedičmi“ (Galatským 3:29). Všetci veriaci v evanjelium sú semenom – semenom v množnom čísle. Skrze Krista sú tým konečným naplnením zaslúbenia o potomstve. Sú konečnou

realizáciou Božieho plánu z hriechov vykúpeného, očisteného, ospravedlneného Božieho ľudu, ktorý má obrezané a poslušné srdce, ktorý je Bohu verný. Týmto potomstvom je *skutočný pravý Boží ľud* – Cirkev zo Židov i pohanov, Kristovo telo, chrám Svätého Ducha: „Lebo všetci sme synmi Božími skrze vieru v Kristu Ježišovi. Lebo všetci, ktorí ste pokrstení v Krista, Krista ste obliekli. Niet Žida ani Gréka; niet sluhu ani slobodného; niet muža ani ženy, lebo vy všetci ste jedno v Kristu Ježišovi“ (Galatským 3:26-28). Teda ktorýkoľvek človek veriaci evanjeliu Ježiša Krista patrí do duchovného potomstva Abraháma. Je Abrahámovým dieťaťom, dieťaťom Božím a dedičom zaslúbení.

Izraelský národ – predobraz pravého Božieho ľudu

Izraelský národ, ako *zvláštne telesné Abrahámovo potomstvo*, bol *vyvoleným Božím ľudom*. Musíme však správne porozumieť, v akom zmysle bol vyvoleným Božím ľudom. Izraelský národ je vyvolený spomedzi národov, čo však neznamená, že každý jeden Izraelita je vyvolený, aby bol spasený. Boh o tomto ľude vyhlásil, že sú tvrdej šije, že neustále blúdia srdcom, že sú neposlušní, že sa mu zoškľivili (Žalm 78). Boh izraelský národ ako celok, ako

etnikum, zavrhol. Zavrhol čiastočne a dočasne. To neznamená, že zavrhol každého jedného Izraelitu. Neznamená to ani to, že izraelský národ zavrhol navždy a že sa už na nich nevzťahuje nič zo zaslúbení daných Abrahámovi a nič z abrahámovskej zmluvy. Izrael bol Boží ľud, a predsa bol Bohom zavrhnutý. Mali by sme sa obávať, že sa takéto niečo môže stať aj Božiemu ľudu, ktorým je Cirkev? Nie, v žiadnom prípade! Prečo? Pre dva dôvody.

Po prvé preto, že izraelský národ (ako celok) je Božím ľudom len podmienenčne, pod podmienkou poslušnosti – pod mojžišovskou zmluvou. Oni však neposlúchali, čím zrušili zmluvu, čo bol dôvod pre ich zavrnutie. Novozmluvné zjavenie to vysvetľuje jasne a priamo. Zákon, zmluva skutkov podmienená poslušnosťou, nedokáže človeka spasit'. Nedokáže vyriešiť hriechu prirodzenosť človeka. Nedokáže dať milosť, nedokáže dať život: „... *Lebo keby bol býval daný zákon, ktorý by bol mohol oživiť, vtedy by skutočne bola spravodlivosť bývala zo zákona*“ (Galatským 3:21). Preto je zlorečený každý, kto je pod zákonom (pod zmluvou skutkov)^E. Preto je zákon službou smrti a odsúdenia^E. Nakoniec sa však aj tak ukáže, že koreňom a príčinou neposlúchania je nevera a neviera (Židom 3:8-4:11): „*A na ktorýchže zanevrúc hneval sa štyridsať rokov? Či nie na tých, ktorí hrešili, a ktorých telá popadali na púšti? A ktorýmže prisahal, že nevojdú do jeho odpočinku, ak nie tým, ktorí neposlúchali? A vidíme, že nemohli vojsť pre neveru*“ (Židom 3:17-19).

Izraelský národ, ako potomstvo Abraháma, Izáka a Jakoba, bol národ jednotlivcov s obriezku tela. Obriezka tela im mala pripomínať zmluvu s Abrahámom postavenú na viere v Božie zaslúbenia, na viere, ktorú Boh počíta za spravodlivosť. Avšak len niektorí z nich mali abrahámovskú vieru. Väčšina z nich Bohu neverila, čo sa viditeľne ukázalo a poznalo podľa ich neposlúchosti – reptali, rebelovali, pokúšali Boha, slúžili modlám po vzore okolitých pohanských národov (neobrezancov), boli tvrdej šije, blúdili srdcom a Bohu sa v nich nezaľúbilo. Preto to tak bolo, keď mali byť Božím

ľudom a chodiť pred jeho tvárou a po jeho cestách? Preto, lebo obriezka na tele učená ľudskou rukou nič nezmení a nič neprospeje. Je len predobrazom obriezky srdca, o ktorú skutočne ide. Obriezka srdca je ten cieľ, o ktorý Bohu ide pri spáse človeka. Boh neustále volal izraelský ľud, aby obrezal svoje srdce (Jeremiáš 4:4): „*Obrežte sa Hospodinovi a odstráňte všelijakú neobrezanosť svojho srdca...*“ (pozri aj 2. Mojžišova 26:41, 5. Mojžišova 10:16; Jeremiáš 9:25-26; Skutky 7:51). Obriezka tela je vonkajším znamením (znázornením) vnútornej skutočnosti, o ktorú Bohu skutočne ide vo vzťahu medzi ním a jeho ľudom – obrezané poslušné srdce, ktoré žije a chodí vierou. To, že boli obrezaní na tele, ich malo viesť k pochopeniu, že v zmluve s Božím ľudom ide o vieru v zaslúbenia, ide o vernosť a poslušnosť svojmu Bohu.

Pravému Božiemu ľudu, Cirkvi zo Židov i pohanov, sa nemôže stať, že by ju Boh zavrhol, pretože sa na ňu vzťahuje nová zmluva, ktorá jej garantuje z Božej strany obriezku srdca a poslušnosť vloženú do srdca skrze dar Ducha (Židom 8:6-13; Ezechiel 11:19-20).

Po druhé preto, že izraelský národ je vyvolený len ako celok, ako národ spomedzi národov. Teda v úplne inom zmysle, ako sú vyvolení všetci veriaci v evanjelium, ktorí sú pre spásu a večný život vyvolení ako jednotlivci ešte pred založením sveta (Efezským 1:4). Títo sú vyvolení ako Božie a Abrahámove deti podľa viery, ako Boží ľud novej zmluvy.

Boží ľud novej zmluvy je ľudom viery (viery v Krista, viery v evanjelium) a ľudom verným a poslušným. Boh zavrhol izraelský národ dočasne a pre ich neveru (Rímskym kapitoly 9-11). Príde čas,

keď ich opäť prijme, keď (ako národ, etnikum) „hromadne“ uveria v Krista (Rímskym 11).

Izraelský národ je predobrazom a fyzickým tieňom Božieho ľudu. Vykúpenie izraelského národa z Egypta je vykúpenie fyzické, nie je rovné vykúpeniu Božieho ľudu z otroctva hriechu. Je tohto len obrazom a fyzickým znázornením. Vojdenie do zaslúbenej zeme (Kanaánu) je predobrazom a fyzickým znázornením vojdenia do večného Božieho odpočinku (Židom 4:1-11), vojdenia do nebeskej vlasti. Zaslúbenie „vy mi budete ľuďom a ja vám budem Bohom“ je izraelskému národu dané len pod podmienkou ich poslušnosti. Ich neposlušnosť ich z tohto vzťahuje diskvalifikuje. Zaslúbenie „vy mi budete ľuďom a ja vám budem Bohom“ je duchovnému semenu (veriacim v evanjelium) zaslúbené bez podmienky. Na tomto zaslúbení je postavená nová zmluva, ktorej súčasťou je to, že Boh

sám vkladá vernosť a poslušnosť do srdca svojmu ľudu.

Boží ľud novej zmluvy je vykúpený spod zlorečenia zákona skutkov, spod mojžišovskej zmluvy (Galatským 3:13; Rímskym kapitola 7). Pritom s izraelským národom to bolo naopak. Ten bol daný pod zákon (zákon skutkov), pod mojžišovskú zmluvu, ktorá mu bola službou smrti a odsúdenia, aby jasne poukázala na ľudský hriech a na potrebu pokánia a spasenia zo samotnej viery (2. Korinským 3:7-10). Zákon mu bol pestúnom vedúcim ku Kristovi (Galatským 3:24-25).

Izraelský národ ako vyvolený ľud bol Bohu blízky, zatiaľ čo pohania boli ďalekí a bez Boha na svete. Boli bezprávnymi cudzincami, odcudzení zmluvám zaslúbenia (Efezským 2:11-19). V Božom ľude novej zmluvy je to naopak. Národ, ktorý nebol národom, sa stal Božím ľuďom, spoluobčanmi svätých a domácimi Božimi (Efezským 2:19).

Izrael ako národ a Izrael ako ostatok Dvojaký zmysel slova Izrael

Vráťme sa teraz na to miesto, kde sme spomenuli, že zužovanie platnosti abrahámskej zmluvy na konkrétne semeno (Izák áno, Izmael nie; Jakob áno, Ezav nie) zastalo v jednom (určitom) zmysle bez následného výberu na izraelskom národe ako celku. V inom zmysle však nezastalo, ale pokračovalo ďalej. Jedno zo zaslúbení, ktoré dostal Abrahám, bolo, že jeho potomstva bude ako piesku mora. Avšak prorok vyriekol nad izraelským národom takéto proroctvo: „Lebo keby bolo tvojho ľudu, Izraelu, ako morského piesku, len ostatok sa navráti z neho. Usúdená záhuba zaplaví sprá-

vodlivosťou ako povodeň. Lebo záhubu, a to pevne usúdenú, učiní Pán Hospodin Zástupcov prostred celej zeme“ (Izaiáš 10:22-23). Novozmluvné písmo vykladá toto proroctvo takto: „*A Izaiáš volá nad Izraelom: Keby bol počet synov Izraelových ako piesok mora, len zostatok bude spasený“* (Rímskym 9:27).

To sa teda javí tak, že zaslúbenia dané Abrahámovi zlyhali. To však nie je pravda! Vysvetlenie je nasledujúce: „*No, nie že by bolo zmarené slovo Božie. Lebo nie všetci, ktorí sú z Izraela, sú Izraelom“* (Rímskym 9:6). V tomto verši je slovo „Izrael“ použité v dvojakom

zmysle. V jednom zmysle (ako zvláštne telesné Abrahámovo potomstvo) sú všetci etnickí (genetickí) Izraelčania do jedného „Izrael“ – to je Izrael ako národ. V druhom zmysle ide o duchovné potomstvo, skutočný duchovný Izrael, súčasť pravého Božieho ľudu. V tomto zmysle nie sú všetci etnickí Izraelčania „Izrael“, ale iba *niektorí* z nich. Ktorí sú to tí *niektorí*? Je to *ostatok* z Izraela.

Tí *niektorí* sú „*deti zaslúbenia*“ (Rímskym 9:8): „*To jest, nie deti tela sú detmi Božími, ale deti zaslúbenia počítajú sa za semä.*“ *Deti zaslúbenia* sú tým ostatkom Izraela, tým semenom, ktoré Pán zanechal Izraelu (Rímskym 9:29), aby o nich skutočne platilo: „*Ja im budem Bohom, a oni mi budú ľuďom*“ (Jeremiáš 30:22, 32:38+40-41; Ezechiel 11:20, 36:28, 37:23; Zachariáš 8:8). Proroci oznámili, že tí potomkovia, o ktorých bude platiť, že Hospodin je ich Bohom a oni sú jeho ľuďom, budú sami Bohom us pôsobení, aby „*žili pred ním*“, aby „*chodili pred jeho tvárou*“, aby mu verili a poslúchali ho. Toto všetko Boh zabezpečí tak, že im svoje zákony nedá externe (zvonku) ako sadu príkazaní, čo sa musí a čo sa nesmie, ale naopak, dá im ich interne (zvnútra) tak, že ich zapíše na ich mysle a vloží do ich srdca. Tento zvrchovaný Boží zákrok, toto dielo, ktoré Boh sám koná v človeku, novozmluvné písmo nazýva *obriezka srdca* (Rímskym 2:29) alebo *obriezka Kristova* (Kolosenským 2:11).

Toto Božie spasiteľné dielo je v starozmluvnej ére zaslúbené prorokmi ako výmena *kamenného srdca* neschopného poslúchať Boží zákon za *nové mäsité srdce* spôsobilné Boha poslúchať: „*A dám im jedno srdce a no-*

vého ducha dám do vášho vnútra, odstránim kamenné srdce z ich tela a dám im srdce z mäsa, aby chodili v mojich ustanoveniach a ostríhali moje súdy a činili ich. A tak mi budú ľuďom, a ja im budem Bohom“ (Ezechiel 11:19-20); „*Lebo vás poberiem z národov a zhromaždím vás zo všetkých zemí a dovediem vás do vašej zeme. A pokropím vás čistou vodou, a budete čistí; od všetkých vašich nečistôt aj od všetkých vašich ukydaných bohov vás očistím. A dám vám nové srdce a nového ducha dám do vášho vnútra a odstránim to kamenné srdce z vášho tela a dám vám srdce z mäsa. A dám svojho Ducha do vášho vnútra a učiním to, aby ste chodili v mojich ustanoveniach a ostríhali moje súdy a činili ich. A budete bývať v zemi, ktorú som dal vašim otcom, a budete mi ľuďom, a ja vám budem Bohom*“ (Ezechiel 36:24-28).

Celý izraelský národ ako etnikum bol Boží vyvolený národ. Bol Božím ľuďom v tom zmysle, že Boh s nimi špeciálne konal. Avšak len tí z izraelského národa, ktorí mali obriezku srdca, ktorí mali Abrahámovu vieru, boli v pravom zmysle Božím ľuďom. A to v zmysle výroku: „*Ja im budem Bohom a oni mi budú ľuďom.*“

Z novozmluvného výkladu Božej zmluvy s Abrahámom, ktorú Boh učinil medzi sebou a Abrahámom a jeho semenom po jeho pokoleniach, poznáme s istotou, že je zmluvou povahy milosti. Je zmluvou postavenou na zaslúbeniach. Táto zmluva došla svojho naplnenia s príchodom Krista ako zaslúbeného semena. Ani zákon – mojžišovská zmluva, ktorá bola uzavretá neskôr po abrahámovej zmluve – nemohol zrušiť či zneplatniť zmluvu zaslúbení (ab-

rahámovskú zmluvu). Pozorne čítajme Galatským 3:15-29: „... *Už uprávoplatnej zmluvy človeka nikto neruší alebo ani k nej nepridáva ničoho. A zaslúbenia boli povedané Abrahámovi a jeho semenu... Ale to hovorím: Zmluvy, predtým uprávoplatnej Bohom, vzťahujúcej sa na Krista, nezneplatňuje zákon, vzniknuvší po štyristo aj tridsiatich rokoch, tak aby zrušil zaslúbenie... Tak čo teda zákon? Bol pridaný pre prestúpenia, dokiaľ by neprišlo semä, ktorému bolo dané zaslúbenie...*“

Zmluva zaslúbení uzavretá s Abrahámom (a Izákom a Jakobom) došla svojho naplnenia v Kristovi a v novej zmluve. Vtedy zároveň mojžišovská zmluva zastarala a skončila, lebo sa naplnila Kristom a v Kristovi. Roztrhla sa chrámová opona, so zmenou zmluvy sa zmenilo kňazstvo (Židom 7; 1. Petrov 2:9). Keď bol na Letnice vyliaty Svätý Duch, prišla éra, v ktorej každý veriaci evanjeliu prijme Svätého Ducha a skrze neho obriezku srdca. Tým sa naplnilo starozmluvné zaslúbenie novej zmluvy (Ezechiel 11:19-20; Rímskym 2:29).

O týchto súvislostiach vyučuje Božie slovo v 4. kapitole Rímskym, v 3. kapitole Galatským a v 11. kapitole Židom. Boh zaslúbil, že zmluvu charakteru milosti uzavrie so semenom Abrahámovým po jeho pokoleniach. Boh zjavitelsky odkryva, že v prvom Abrahámovom pokolení je semenom Izák, ale nie Izmael, a v druhom pokolení je semenom Jakob (Izrael), ale nie Ezav. A čo ďalšie pokolenia? Izrael splodil 12 kniežat, z ktorých pochádza 12 kmeňov Izraelových. Toto Izraelovo (a Izákovo, a Abrahámovo) potomstvo si Hospodin vybral (vyvolil) za špeciálne potomstvo, s ktorým má špeciálny plán a s kto-

rým špeciálne koná. Nazýva ho Boží ľud. Toto potomstvo je zvláštne v tom zmysle, ako ho opisuje novozmluvné písmo: „*ktorí sú Izraeliti, ktorých je synovstvo i sláva i zmluvy i zákonodarstvo i svätoslužba i zaslúbenia, ktorých sú otcovia a tí, z ktorých posiel Kristus podľa tela...*“ (Rímskym 9:4-5). V tomto zmysle je celý izraelský národ, jeho všetky pokolenia od Izraelových synov až podnes, *zvláštnym telesným* (prirodzeným, fyzickým) *Abrahámovým potomstvom*. K nim prišiel Mojžiš a cez neho zákon. Oni dostali prorokov. Im bol daný chrám, chrámová služba a systém obetí. Cez nich mala byť oznámená spása všetkým národom. Cez nich prišlo vtelenie (narodenie) Spasiteľa. Natíska sa dôležitá otázka: To, že celý Izrael ako etnikum dostal tie isté zaslúbenia ako Abrahám, Izák a Jakob znamená, že každý jeden etnický Izraelita je pod zmluvou zaslúbení presne v takom istom zmysle ako Abrahám, Izák a Jakob? Pozrime sa najprv, ako o tom vyučuje sám Pán Ježiš, a potom ako Božie slovo v novozmluvných spisoch.

Pre svoje špeciálne postavenie vyvoleného Božieho ľudu sa izraelský národ považoval za „*deti Abrahámove*“ („*ich je synovstvo*“). Aj v diskusiách s Pánom Ježišom sa Izraelčania (Židia) odvolávali na to, že „*majú otca Abraháma*“ (Ján 8:39). Na čo sa tým vlastne odvolávali? Mali za to, že keď sú fyzickými (telesnými) potomkami Abraháma a sú obrezaní na tele, že sa na nich vzťahujú tie isté zaslúbenia, ktoré dostal Abrahám, a že sú bezpodmienečne pod tou istou zmluvou, ktorú učinil Hospodin s Abrahámom a jeho semenom po jeho pokoleniach (zmluvou povahy milosti). Mali za to, že sú vlastne Božími synmi,

lebo majú za otca Boha (Ján 8:41). Aká bola na to odpoveď Pána Ježiša? „*Na to im povedal Ježiš: Keby ste boli deťmi Abrahámovými, robili by ste skutky Abrahámove; ale teraz ma hľadáte zabiť, človeka, ktorý som vám hovoril pravdu, ktorú som počul od Boha; toho Abrahám neurobil*“ (Ján 8:39-40). Na to, že *Boh je ich otcom* im povedal: „*Ježiš im povedal: Keby bol Boh vašim otcom, milovali by ste ma, lebo ja som vyšiel z Boha a prišiel som; lebo ani som neprišiel sám od seba, ale on ma poslal. Prečo neznáte mojej reči? Preto, že nemôžete počúvať moje slovo. Vy ste z otca diabla a chcete robiť žiadosti svojho otca*“ (Ján 8:42-44).

Čiže Pán Ježiš priamo povedal, že časť izraelského národa – ktorý ako celé etnikum je vyvolený Boží ľud – nie sú Božím ľudom, ale sú to synovia diabla. Aj keď fyzicky sú to deti Abraháma, duchovne nimi nie sú. Duchovne sú to deti diabla. Na inom mieste sú nazvaní „synagóga satanova“ (Zjavenie 3:9). Ako je to možné, že niektorí fyzickí potomkovia Abraháma nie sú deti Abrahámove v duchovnom zmysle? Kľúčom je to, čo povedal Pán Ježiš: *Keby ste boli deťmi Abrahámovými, robili by ste skutky Abrahámove*. Ktoré skutky sú skutky Abrahámove? Je to Abraháмова poslušnosť, ktorá pramení z viery v Boha, z poznania Boha, z Abrahámovej dôvery v Boha. Skutky Abrahámove môže robiť len ten, kto má abrahámovskú vieru. A od vtelenia Krista je to viera v Krista, viera v evanjelium.

Božie slovo v apoštolskom učení to vyjadruje takto: „... *Lebo nie všetci, ktorí sú z Izraela, sú Izraelom*“ (Rímskym 9:6). Apoštol týmto hovorí: *Nie všetci, ktorí sú telesnými potomkami Abraháma, Izáka a Jakoba, nie všetci, ktorí sú etnickí*

Izraelčania, sú aj pravým (skutočným) Izraelom v duchovnom (nebeskom) zmysle, deti Božie, deti Abrahámove, skutočný (pravý) Boží ľud. Kto z izraelského národa (etnika) je teda tým semenom, na ktoré sa vzťahuje konečná (nebeská) rovina zaslúbení zmluvy s Abrahámom a jeho semenom po jeho pokoleniach?

V ére do obete Pána Ježiša Krista na kríži sú to všetci tí Izraelčania, ktorí mali abrahámovskú vieru, čiže verili zaslúbeniam daným Abrahámovi rovnako, ako veril Abrahám. Počas služby Pána Ježiša v tele to boli všetci tí Izraelčania, ktorí ho prijali ako Božieho Syna a Spasiteľa. Činili pokánie, verili jeho slovám a poslúchali ho. Od Golgoty a Letníc sú to všetci tí Izraelčania, ktorí veria evanjeliu ukrižovaného a vzkrieseného Krista a majú Kristovho Ducha (Rímskym 8:9). Túto časť izraelského národa Božie slovo nazýva „*zostatok*“ (Rímskym 9:27).

Apoštol Pavol, keď vyjadruje svoju túžbu, aby celý izraelský národ ako etnikum bol spasený (Rímskym 9:1-3), tak je veľmi presný a hovorí o nich ako národe, ako o „*príbuzných podľa tela*“. Zohľadniac ich špeciálnu úlohu a postavenie v Božom pláne spásy (Rímskym 9:4-5), a to, že telesne sú potomkami Abraháma, rozoznávame izraelský národ ako „*špeciálne telesné (prirodzené) Abrahámove potomstvo*“. Tí z nich, ktorí mali po pokoleniach buď abrahámovskú vieru, alebo po Golgote vieru v Krista, sú rovnako ako Abrahám, Izák a Jakob „*semenom*“ (potomstvom) aj v duchovnom zmysle. Len títo sú pravými, skutočnými Abrahámovými deťmi. Navyše, takými to pravými, skutočnými deťmi Abrahámovými sa stali aj všetci veriaci v evanjelium z pohanov (Rímskym 4; Galatským 3).

Budúcnosť izraelského národa

Z pohľadu príchodu Krista ako zaslúbeného semena v jednotnom čísle, príchodu novej zmluvy ako naplnenia abrahámovskej zmluvy, majúcej povahu milosti, a vzniku Cirkvi zo Židov i pohanov ako semena v množnom čísle, ako pravých (duchovných) detí Abrahámových, Božích detí, by sa nám mohlo javiť, že pre izraelský národ ako etnikum už niet žiadnej budúcnosti, pretože zo zaslúbení daných Abrahámovi nezostalo už nič nevyplnené. Avšak Božie slovo v Rímskym 9-11 výslovne hovorí, že pre izraelský národ má Boh ešte pripravenú budúcnosť. Tá je konkrétne nasledovná: hromadné (masové) národné obrátenie sa ku Kristovi, spasenie skrze vieru v Krista. Stane sa to tesne pred (a v súvislosti s) druhým príchodom Pána.

Keď prišiel Kristus, izraelský národ ho neprijal. Prišiel do svojho vlastného a jeho vlastní ho neprijali (Ján 1:11). To o izraelskom národe platí dodnes. Neznamená to, že ani jeden Žid (Izraelita) neveril v Krista, že ho všetci do jedného odmietli a odmietajú až doteraz. To nie, veď vieme, že mnohí uverili a Cirkev je zo Židov i pohanov – z tých dvoch vznikol jeden nový človek. V každej ére má Boh i tých zo Židov, ktorých „vopred poznal“ (Rímskym 11:2). To sú tí jednotlivci zo Židov, ktorí sú vierou spasení a počítajú sa do ostatku: „*Takto teda stalo sa, že i v terajšom čase je zostatok podľa vyvolenia milosti*“ (Rímskym 11:5). Zostatok je podľa vyvolenia milosti. Vyvolenie milosti je Božie vyvolenie jednotlivcov na spásu ešte pred založením sveta (Efezským 1:4).

To, že izraelský národ Krista neprijal, ale znamená, že Krista odmietli masovo

(hromadne). Ako národ (etnikum) ho odmietli. Ich stav je v Písme opísaný výrazovými prostriedkami: boli „ako prirodzené vetvy vylomení z koreňa“ (Rímskym 11:17 – koreňom olivy je Abrahám a jemu zaslúbené semeno, ktorým je Kristus) a „sú Bohom zatvrdení“ (Rímskym 11:7-10). Toto ich (dočasné) zavrhnutie apoštol Pavol nazýva „zmierením sveta“ (Rímskym 11:15) a v tom istom verši vysvetľuje, že opäť budú „prijatí“. Opäť budú „vštepení“ (Rímskym 11:23-24).

Dôvod, prečo boli vylomení, je, aby pohania mohli byť vštepení – spasení vierou a dediči abrahámovských zaslúbení. Vštepení do koreňa, ktorým je Abrahám a jeho semeno (Kristus). Písmo nás ale ubezpečuje, že vyťatie Izraela nie je navždy. Opäť budú vštepení, keď uveria v Ježiša ako Krista a Spasiteľa. Toto vštepenie, toto prijatie sa udeje vtedy, keď uvidia toho, ktorého prebodli, a povedia: „Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom.“ Teda vtedy, keď vierou prijmú Krista. Bez osobnej spasiteľnej viery sa to nestane: „*A zase oni, keď nezostanú v nevere, budú znova vštepení*“ (Rímskym 11:23). Teraz sú prirodzené vetvy vylomené neverou (Rímskym 11:20). Ich vštepenie nastane hneď po tom, ako bude spasená „plnosť pohanov“: „*...zatvrdenie z čiastky stihlo Izraela dotiaľ, dokiaľ nevojde plnosť pohanov*“ (Rímskym 11:25). Je to nevystihnuteľná Božia múdrosť a Božia prozreteľnosť v jeho pláne spásy – pozri Rímskym 11:29-36.

Stav izraelského národa od Golgoty po dnešok je v novozmluvnom Písme vyjadrený nasledovne: „*Podľa evanjelia*

sú nepriatelia, avšak sú milovaní pre otcov“ (Rímskym 11:28). To, že „podľa evanjelia sú nepriatelia“, znamená, že ako neveriaci jednotlivci stoja mimo novú zmluvu, nie sú spasení, nie sú súčasťou tela Kristovho. Preto z ich strany môže existovať aj prenasledovanie tých, ktorí sú z viery, ako tomu bolo aj v prvom storočí, a ako to platí aj podľa duchovného princípu, že ten, kto je podľa tela (narodený z tela), prenasleduje toho, kto je narodený z Ducha (Galatským 4:29). Ich nepriateľstvo voči evanjeliu sa môže prejavovať aj zvädzaním od viery, ako to robili falošní služobníci „judaizanti“, ktorí kládli veriacim po zboroch obriezku tela a nariadenia Mojžišovho zákona ako podmienku pre spasenie, pred čím veriacich varujú aj listy apoštolov. Tento stav je vyjadre-

ný a prorocky predpovedaný aj takto: „A Izaiáš sa odvažuje a hovorí: *Nájdenny som od tých, ktorí ma nehladali, zjavený som tým, ktorí sa po mne nepýtali. Ale o Izraelovi hovorí: Celý deň som vystieral svoje ruky k ľudu neposlušnému a proti-rečiacemu*“ (Rímskym 10:20-21).

To, že ako príslušníci izraelského národa sú „milovaní pre otcov“, znamená, že budúca hromadná (masová) spása skrze vieru je pre nich pripravená len a len kvôli zaslúbeniam daným Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi. Nie pre niečo, čo by bolo na ich strane nájdene ako zásluha, ako čokoľvek, pre čo by sa dokázali Bohu zapáčiť. Kvôli tejto budúcej spáse Boh s nimi ešte koná milostivo, čoho súčasťou je aj nárok na národnú identitu a nárok na krajinu Kanaán.

Deti tela a deti zaslúbenia

„Ani preto, že sú semä Abrahámovo, nie sú všetci deťmi, ale: V Izákovi sa ti bude volať semä, to jest, nie deti tela sú deťmi Božími, ale deti zaslúbenia počítajú sa za semä“ (Rímskym 9:7-8). Všetci telesní (po rodovej línii) potomkovia Abraháma sú „semeno“ v tom zmysle, že sú telesnými potomkami Abraháma (deti tela). Pravým, skutočným „semenom“ Abrahámovým sú tí potomkovia Abraháma, ktorí sú „deťmi zaslúbenia“. To sú deti Abrahámove (skutočné, v duchovnom zmysle) a deti Božie. Preto je Izmael *dietätom tela* a Izák je *dietätom zaslúbenia*: „Lebo slovo zaslúbenia je toto: O tomto čase prídem, a Sára bude mať syna“ (Rímskym 9:9). A platí to nielen o Izmaelovi a Izákovi, ale aj o Ezavovi a Jakobovi: „A nie len to, ale aj Rebeka počala z jedného, z Izáka, nášho

otca. Lebo ešte keď sa neboli narodili ani neboli vykonali ničoho dobrého alebo zlého – aby zostávalo preduloženie Božie podľa vyvolenia, nie zo skutkov, ale z toho, ktorý povoláva – ešte vtedy jej bolo povedané, že väčší bude slúžiť menšiemu. Ako je napísané: *Jakoba som miloval a Ezava som nenávidel*“ (Rímskym 9:10-13).

Tento text je kľúčový pre našu tému. Prichádzame k tomu, čo je príčinou, že niektorí Abrahámovi potomkovia sú *deťmi tela* a iní sú *deťmi zaslúbenia*. Rozdiel nie je zapríčinený ničím na strane človeka: „Lebo ešte keď sa neboli narodili ani neboli vykonali ničoho dobrého alebo zlého.“ Jedinou príčinou je Božia voľba, „preduloženie Božie podľa vyvolenia“. A netýka sa to len Ezava a Jakoba, týka sa to každého

Abrahámovho dieťaťa podľa viery. Týka sa to každého Božieho dieťaťa, každého dieťaťa zaslúbenia: „Zmilujem sa, nad kým sa zmilujem a zľutujem sa, nad kým sa zľutujem. Tak teda nie je to vecou toho, kto chce, ani toho, kto beží, ale vecou Boha, ktorý sa zmilováva“ (Rímskym 9:15-16). „Tak teda nad kým sa chce zmilovať, nad tým sa zmilováva...“ (9:18), „ktorých aj povolal, nás, nie len zo Židov, ale aj z pohanov“ (9:24).

Obriezka tela verus obriezka srdca

Izmael ako Abrahámov syn bol rovnako obrezaný na znak zmluvy ako Izák. Podobne Ezav bol na znamenie zmluvy rovnako obrezaný ako Jakob. Celý izraelský národ bol rovnako obrezaný ako ostatok Izraela, ktorý mal abrahámovskú vieru. A predsa im táto obriezka tela nezaručila dedičstvo večného života ako konečné naplnenie abrahámovských sľubov. Aby sa na nich vzťahovalo konečné naplnenie týchto sľubov vo večnosti, museli by mať abrahámovskú vieru. Museli by osobne veriť zaslúbeniam rovnako ako Abrahám. Spolu s tým platí rovnako aj to, že by museli byť Bohu verní a poslúchať ho, čiže museli by mať obrezané srdce. Z obriezky tela nemali duchovný ošoh. Z obriezky tela však mohli mať a mali mať obrovský ošoh. Obriezka bola od Boha daná ako znamenie abrahámovskej zmluvy zaslúbení. Mala viesť k osobnej viere v zaslúbenia, pretože bola znamením zmluvy postavenej na zaslúbeniach. Izraeliti mali porozumieť, že obriezka tela je len vonkajším znázornením hlbšej vnútornej skutočnosti, ktorá sa od nich požadovala – obriezky srdca. Oni však neuverili. Tým potvrdili, že obriezka tela

To, že skutočný Boží ľud (Božie deti) sú tí z Izraela (ako vyvoleného národa), ktorí sú podľa „vyvolenia milosti“ (Rímskym 11:5) a že do tohto ľudu patria aj spasení z pohanov, znamená, že vyvolenie milosti platí rovnako aj pre veriacich z pohanov. Aj oni sú podľa „vyvolenia milosti“. Vyvolenie milosti je Božie vyvolenie jednotlivcov k spásu a je odlišné od Božieho vyvolenia izraelského národa spomedzi národov.

sama osebe nič neprospieva (Rímskym 2:25-29; 1. Korinským 7:19; Galatským 5:6, 6:15).

Tak to bolo s Abrahámovými telesnými potomkami nielen v období po Golgotu, ale aj po nej, až dodnes. Platí to rovnako o každom príslušníkovi izraelského národa. Žiaden Žid (Izraelita) nemá automaticky večný duchovný úžitok z toho, že „ich je synovstvo“, že „im boli dané zmluvy“, že je obrezaný (má obriezku tela), že „im bolo dané zákonodarstvo“ atď. Božie slovo to vyjadruje a vyučuje takýmto spôsobom:

„Lebo nie ten je Židom, kto je ním zjavne, navonok, ani nie je obriezku obriezka na tele; ale Židom je ten, kto je ním skryte, v srdci, a obriezku je obriezka srdca v duchu, nie v litere, – ktorého chvála nie je od ľudí, ale od Boha“ (Rímskym 2:28-29). Preto Božím ľuďom (v duchovnom, pravom, večnom zmysle slova) nie sú Židia (Izraeliti) podľa tela, ale len tí z nich, ktorí do Golgoty mali abrahámovskú vieru a po Golgote vieru v Krista, vieru v evanjelium. Pre úplnosť ešte spomenieme, že Rímskym 2 neučí evanjelium o spásu založenej na skutkoch zákona, ani na viere plus skutkoch,

ale hovorí o potrebe vnútornej premeny hriešnika. Hovorí o vyzlečení hriešnej telesnosti (starej prirodzenosti) v obriezke Kristovej (Kolosenským 2:11) a o oblečení nového človeka. Teda o tom, že nové stvorenie, Božie dieťa, dieťa Abrahámo sa bude poznať podľa ovocia poslušnosti. Inak povedané, bude ho poznať podľa „abrahámovských skutkov“, ktoré sa sumárne dajú vyjadriť ako milovanie Krista, nasledovanie Krista a konanie spravodlivosti a dobrých skutkov (Rímskym 2:7 a 26-29).

Od Golgoty tento pravý Boží ľud, Cirkev, tvoria uverivší zo Židov i pohanov. Títo spoločne sú *deti Abrahámove* podľa viery, pričom uverivší zo Židov sú súčasne aj telesnými potomkami Abraháma: „*Blahoslavený človek, ktorému Pán nepočíta hriechu. Čo teda, či sa vzťahuje toto blahoslavenstvo iba na obriezku a či aj na neobriezku? Lebo hovoríme, že Abrahámovi sa počítala viera za spravodlivosť. A tak ako sa mu počítala? Či vtedy, keď bol v obriezke, keď bol obrezaný, a či v neobriezke, keď bol ešte neobrezaný? Nie v obriezke, ale v neobriezke, a dostal znamenie obriezky ako pečať spravodlivosti viery, viery v neobriezke, aby bol otcom všetkých veriacich neobriezkou, aby aj im bola pripočítaná spravodlivosť, a aby bol otcom obriezky nie len tým, ktorí sú z obriezky, ale aj tým, ktorí kráčajú v šľapajach viery, viery v neobriezke, nášho otca Abraháma*“ (Rímskym 4:8-12).

V Cirkvi na telesnom pôvode nezáleží. Veriaci zo Židov i pohanov majú rovnaké postavenie: „*Niet Žida ani Gréka...*“ (Galatským 3:28), „*kde už niet ani Gréka ani Žida, obriezky ani neobriezky*“ (Kolosenským 3:11). V Cirkvi obriezka na tele nič neosoží. Kto má obriezku

Kristovu, obriezku srdca, nepotrebuje sa dať obrezať na tele. Obriezka tela vykonaná ľudskou rukou bola len predobrazom a tónou obriezky Kristovej, tónou obriezky srdca. Obriezku srdca robí Boh sám, keď vyzlečie starú, hriešnu prirodzenosť, telesnosť z človeka (Kolosenským 2:11). Takýto človek je novým stvorením skrze splodenie z Ducha („obriezkou je obriezka srdca v Duchu“ – Rímskym 2:29), skrze nové narodenie. Obriezku srdca robí Boh sám, keď odoberie kamenné srdce hriešnika a nahradí ho mäsitým srdcom, na ktoré zapíše svoje zákony: „*Toto je zmluva, ktorú uzavriem s nimi po tých dňoch, hovorí Pán: Dám svoje zákony na ich srdcia a napíšem ich na ich mysle*“ (Židom 8:10, 10:16).

To, že obriezka tela sama osebe človeku neprináša žiaden úžitok a nič nedosiahne, znamená, že telesný pôvod – narodenie sa do rodiny so známostou abrahámovských zaslúbení alebo so známostou evanjelia, kde rodičia majú abrahámovskú vieru alebo vieru v evanjelium – sám osebe potomkovi nič nezaručí a nič nedocieli, pokiaľ dieťa (potomok) nemá osobnú živú vieru. Pritom ale je to určite cenná vec, ak sa deti môžu od malička oboznamovať s Božím slovom, ktoré k nim prichádza s túžbou rodičov, aby sa slovo v nejakej chvíli zmiešalo s ich osobnou vierou. Preto obriezka tela stratila od Golgoty zmysel a veriaci v Krista, ktorí sú pod novou zmluvou, sa nepotrebujú dať obrezávať.

Existuje aj rozšírená predstava, že krst detí (veriacich rodičov, alebo detí všeobecne) týmto deťom prináša nejaký duchovný osoh. Horeuvedený duchovný princíp o obriezke tela platí rovnako aj

na deti kresťanov: krst detí kresťanov (a detí všeobecne) nič neosoží a dieťaťu nič neprinesie. A navyše krst detí je v rozpore s Božím slovom, ktoré krst ustanovuje len pre tých, ktorí činili pokánie, uverili evanjeliu a sú novým stvorením. Len títo sa majú dať pokrstiť, a to hneď následne po uverení.

Podobne existuje rozšírená aj iná predstava, že deti veriacich (kresťanských) rodičov sú nejakým spôsobom pod zmluvou zaslúbení, analogicky tomu ako Izraelčania boli pod abrahámovskou zmluvou vďaka svojmu telesnému pôvodu. Táto predstava sa zvykne odvodzovať z Petrovej kázne na Letnice: „*Lebo vám patrí to zaslúbenie a vašim deťom...*“ (Skutky 2:39a). Len sa pri tom odvození pozabudne na to, ako Petrov výklad pokračuje: „... a všetkým na široko-ďaleko, ktorých – a koľkýchkoľvek si povolá Pán, náš Boh“ (Skutky 2:39b). *Povolanie* vo verši Skutky 2:39 je povo-

lanie na základe *vyvolenia milosti*. Ak by o tom bola akákoľvek pochybnosť, tak vysvetlenie podáva predchádzajúci verš Petrovho výkladu: „*A Peter im povedal: Čiňte pokánie, a nech sa pokrstí jeden každý z vás na meno Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov, a dostanete dar Svätého Ducha*“ (Skutky 2:38). Zaslúbenie, ktoré je predmetom Petrovho výkladu na Letnice, je zaslúbenie daru Ducha veriacim v evanjelium. Udelenie Ducha je podmienené pokáním a vierou v evanjelium. Bez splnenia tejto podmienky ani deti veriacich rodičov nedostávajú Ducha, nie sú pod novou zmluvou, nie sú nijakým spôsobom pod zmluvou zaslúbení. Ani týmto nechceme povedať, že sa deťom, ktoré sú vychovávané obrátenými rodičmi, nedostávajú veľké výsady v tom zmysle, že sú im predkladané kresťanské pravdy a vzory. No to ešte samo osebe negarantuje obriezku srdca a podiel na večnom živote.

Rekapitulácia – rozčleňovanie (diferenciácia) potomstva

Abrahámovi bol zaslúbený potomok/potomstvo (semeno). V tomto starozmluvnom texte nevidíme hneď, či to mal byť jeden konkrétny potomok (syn), alebo jedno potomstvo, alebo viaceré druhy potomstiev. Písmo to odkrýva postupne. Toto zaslúbenie vykladá otvorene až novozmluvné Písmo. Že pôjde minimálne o dvojaké naplnenie tohto zaslúbenia, o dva druhy „semena“ (v jednotnom a v množnom čísle), je zjavné z tretej kapitoly listu Galatským. Jedinečné semeno v jednotnom čísle je Ježiš Kristus, Spasiteľ (Galatským 3:16). Veriaci v Ježiša Krista sú ako skutočný pravý Boží ľud (Galatským 3:29) semenom v množnom čísle.

Pri inej príležitosti je Abrahámovi semeno (potomstvo) zaslúbené očividne v množnom čísle, pretože je opísané, že ho bude nespočetné množstvo ako „piesku mora“ (1. Mojžišova 32:12), ako „prachu zeme“ (1. Mojžišova 13:16) a ako „počet hviezd“ (1. Mojžišova 15:5). Z novozmluvného výkladu tohto zaslúbenia opäť vidíme, že aj toto zaslúbenie obrovského množstva Abrahámových (a Jakobových) potomkov došlo dvojakého naplnenia. Izraelský národ ako *zvláštne telesné* (zemské, prirodzené) *potomstvo* (Rímskym 9:27) a *pravý* (duchovný, nebeský) *Boží ľud* zo Židov i pohanov (Galatským 3:29), ktorého je izraelský národ len predobrazom

a fyzickým znázornením (tôňou). Konečným (duchovným, nebeským) naplnením zaslúbenia „o počte synov ako piesku mora“ nie je dvanásť kme-

ňov Izraela, ale ostatok z Izraela spolu s veriacimi z pohanov (Matúš 8:11; Galatským 3:28; Kolosenským 3:11; Efezským 2:15-16).

Rekapitulácia – terminológia pre potomstvá a terminológia pre naplnenia zaslúbení

Dôvod pre názvoslovie použité v tejto publikácii pre dva druhy Abrahámovho potomstva, „telesné“ a „duchovné“, pochádza priamo z Písma. Označenie „telesné potomstvo“ odvodzujeme z biblickej terminológie „deti tela“ (Rímskym 9:8). Označenie „duchovné potomstvo“ pre „deti zaslúbenia“ (Rímskym 9:8) odvodzujeme z biblického učenia, že deti zaslúbenia sú „podľa Ducha“ (Galatským 4:29 a tiež aj Rímskym 8:1-5). Telesné potomstvo sa narodilo z tela. Duchovné potomstvo sa narodilo z Ducha.

V prísľube o zaslúbenej zemi vidíme dôvod pre použitie termínov „zemské zaslúbenie“ (zemská rovina zaslúbenia) a „nebeské zaslúbenie“ (nebeská rovina zaslúbenia). Boh zaslúbil Abrahámovi a jeho potomstvu (izraelskému národu) zem, v ktorej Abrahám pohostínal (prebýval ako cudzinec). Bola to krajina Kanaán, ktorá bola presne zemepisne vymedzená. V starozmluvných textoch toto zaslúbenie vyzerá, ako keby malo len zemskú (fyzickú, prirodzenú) rovinu – zaslúbenú vlasť Kanaán. Novozmluv-

né texty však zem zaslúbenú Abrahámovi a jeho potomstvu ponímajú ako nebeskú vlasť (nebeská konečná rovina zaslúbenia), danú duchovnému potomstvu (Židom 11:8-16 a Galatským 3:29).

Duchovne sa toto zaslúbenie naplnilo v Kristovi pri jeho prvom príchode (duchovné potomstvo pozične zdedilo túto nebeskú vlasť; veriaci sú posadení s Kristom v nebi, majú občianstvo v nebesiach). Duchovné potomstvo vojde do nebeskej vlasti pri svojom oslávení, keď príde nové nebo a nová zem. Preto by sme mohli nebeskú rovinu zaslúbení nazvať aj duchovnou rovinou zaslúbení. Napríklad Izák bol zemskou (prirodzenou, fyzickou) rovinou naplnenia zaslúbenia o potomstve v jednotnom čísle, zatiaľ čo Kristus bol definitívnou (konečnou, v plnosti), duchovnou rovinou naplnenia tohto zaslúbenia potomstva v jednotnom čísle. Zemská rovina naplnenia zaslúbenia je predobrazom a fyzickým tieňom (závdavkom) duchovného/nebeského naplnenia zaslúbenia.

Záverečné zhrnutie – štyri rozdielne Abrahámove potomstvá

1. Telesné potomstvo (deti tela)

Izmael a Keturini synovia rovnako ako Izák, Ezav rovnako ako Jakob, Izmaeliti a Edomci rovnako ako Izraeliti (Židia), Achab rovnako ako Dávid, Judáš rovnako ako Peter. Telesné potomstvo

získava len zemskú rovину niektorých zaslúbení daných Abrahámovi (zemská vlasť, rozplodenie sa na veľký národ, kniežatá a králi). Ešte aj na rôzne telesné potomstvá sa zemské zaslúbenia vzťahujú rozdielne. Inú zemskú vlasť

dostávajú Izraeliti, inú Edomci, inú Izraeliti. Hospodin koná rozdielne s týmito jednotlivými národmi, s týmito rozdielnymi telesnými potomstvami Abraháma. Telesné potomstvo získava zemské zaslúbenia (požehnaní) bezpodmienečne, a to pre svoj telesný pôvod, odvodený od Abraháma (rodová línia), čiže z milosti. Telesné potomstvo však nie je pod milosťou v zmysle konečného duchovného/nebeského naplnenia zaslúbení.

2. Zvláštne telesné potomstvo (izraelský národ ako etnikum)

Dvanásť pokolení Izraelových. Tí, ktorí pohynuli na púšti, rovnako ako tí, ktorí vošli do Kanaánu. Tí, ktorí mali bázeň Hospodinovu a abrahámovskú vieru, rovnako ako tí, ktorí boli tvrdej šije a slúžili modlám ešte horšie ako okolité národy (Ezechiel 16). Zvláštny vyvolený Boží ľud, s ktorým Boh vstúpil do zvláštneho vzťahu, keď ich vykúpil z otroctva v Egypte a dal im zmluvu Mojžišovho zákona na Sinaji.

Zvláštne telesné potomstvo získava zemskú rovinnu niektorých zaslúbení daných Abrahámovi. Tieto požehnaní získavajú bezpodmienečne pre zaslúbenia dané otcom (patriarchom Abrahámovi, Izákovi a Jakobovi). Duchovná, nebeská rovinná zaslúbení je im daná len pod podmienkou dokonalej^e poslušnosti Božiemu zákonu. Tento je v rámci Sinajskej zmluvy (mojžišovskej zmluvy povahy skutkov), pod ktorú boli daní, vyjadrený Mojžišovým zákonom. Zákon sa im stal službou smrti a odsúdenia (2. Korintským 3:6-11) a pestúnom, vedúcim ku Kristovi (Galatským 3:21-29). Izraelský národ je predobraz skutočného Božieho ľudu. Ich vykúpenie z otroctva v Egypte

je predobrazom vykúpenia z otroctva hriechu. Ich vojdenie do zaslúbenej zeme (Kanaánu) je predobrazom vojdenia spasených do večnej nebeskej vlasti, do večného odpočinku.

Zvláštne telesné potomstvo (izraelský národ ako celok) však nie je pod milosťou v zmysle konečného duchovného/nebeského naplnenia zaslúbení. K tomu je potrebná na strane jednotlivcov osobná spasiteľná viera (abrahámovská viera pred Golgotou, viera v Krista po Golgote). Zároveň však platí, a to pre zaslúbenia „dané otcom“ (patriarchom), že Boh má pre Izrael pripravenú a odloženú (v Kristovi a skrze Krista) „budúcu milosť“, kedy ako národ hromadne (masovo) uveria v Krista (Rímskym 9-11) a budú spasení.

3. Jediný zaslúbený potomok – Pán Ježiš Kristus (Galatským 3:16)

Je to jediný a špecifický (výnimočný) potomok, na ktorého sa v plnosti a konečnej miere vzťahujú všetky zaslúbenia dané Abrahámovi a v ktorom sa tieto zaslúbenia v plnosti aj naplňujú (Rímskym 4; Galatským 3).

4.a) Duchovné potomstvo (deti zaslúbenia, deti Božie) éry od Abraháma po Krista

Od Abraháma po Krista sú to všetci tí, ktorí mali abrahámovskú vieru a skrze ňu boli spasení (Židom 11:8-34). Od vzniku izraelského národa po Krista sú to všetci tí, ktorí tvoria *zostatok*, čiže pravý Izrael spomedzi etnického Izraela (Rímskym 9:6-8). Sú to tí, ktorí Bohu verili a poslúchali ho, lebo mali Bohom obrezané srdce v duchu (Rímskym 2:28-29, 2:7+10). Zaslúbenia abrahámovej zmluvy pre nich platili aj v konečnom

duchovnom/nebeskom rozmere, avšak nedostali ich počas svojho života (Židom 11:13, 11:39-40). Dostali ich až s príchodom Krista ako semena a s uvedením novej zmluvy do platnosti (Židom 9:15). Pred príchodom Krista nemohli zažívať plnosť požehnaní, ktoré prišli s Kristovým príchodom a uvedením novej zmluvy. Len ich dopredu vierou videli a očakávali (Židom 11:13).

Toto duchovné potomstvo uvedenej éry bolo vo veľmi špecifickej situácii. Ako súčasť izraelského národa sa dostali aj pod mojžišovskú zmluvu, pod Mojžišov zákon, ktorý bol pridaný pre prestúpenia, dokiaľ nepríde plnosť v Kristovi, a bol pestúnom vedúcim ku Kristovi. Napriek tomu, že mali osobnú spasiteľnú vieru a kráčali v poslušnosti viery, aj oni museli znášať spolu so svojimi príbuznými podľa tela trampoty a časné Božie tresty, ktoré prichádzali na Izrael za ich neposlušnosť a bezbožnosť, vrátane zavlčenia do babylonského zajatia.

Typickými príkladmi takýchto Božích detí, Abrahámových detí, završujúcich túto éru abrahámovskej zmluvy, sú Simeon a Anna, ktorí „očakávali potešenie Izraelovo“ (očakávali príchod Spasiteľa). Typickými príkladmi zo začiatku tejto éry, ešte pred daním Mojžišovho zákona izraelskému národu, sú Izák a Jakob, ktorí rovnako ako Abrahám očakávali nebeskú vlasť (Židom 11:10-16). O veriacich tejto éry platí: „*Tí všetci pomreli vo viere bez toho, že by boli dostali Bohom dané zaslúbenia, ale ich zďaleka*

videli a boli presvedčení o nich a vítali ich a vyznávali, že sú cudzincami a pútnikmi na zemi“ (Židom 11:13).

4.b) Duchovné potomstvo (deti zaslúbenia, Božie deti) éry novej zmluvy

Tvorila ho všetci veriaci v evanjelium milosti ukrižovaného a vzkrieseného Krista (Galatským 3:29), čiže Cirkev zo Židov i pohanov (Galatským 3:28; Efezským 2:15). Oni sú telo Kristovo (1. Korintským 12:27; Efezským 4:12), ktorého hlavou je sám Pán Ježiš (Kolosenským 1:18; Efezským 5:23), a chrámom Svätého Ducha (1. Korintským 3:16, 6:19). Veriaci v evanjelium sú pod novou zmluvou. Znamením novej zmluvy je kalich krvi Ježiša Krista, pečatou novej zmluvy je zapečatenie Svätým Duchom. Pod novou zmluvou je vyplnené, že Boh je svojmu ľudu Bohom a Cirkev je Bohu jeho ľuďom (Židom 8:10). Deti zaslúbenia pod novou zmluvou dostali Ducha na trvalé prebývanie (Galatským 3:2, 3:5, 3:14, 4:6; 2. Korintským 1:22, 5:5; Efezským 1:13, 4:30). Takúto skúsenosť a plnosť deti zaslúbenia éry abrahámovskej zmluvy nemohli zakúšať, i keď boli podľa Ducha (Galatským 4:29) a mali obriezku srdca. Na potomstvo novozmluvnej éry sa vzťahujú v plnosti a konečnej miere všetky nebeské (duchovné) zaslúbenia dané Abrahámovi vďaka tomu, že toto potomstvo je v Kristovi (Galatským 3 a Rímskym 4).

Poznámky a dodatky

A) Dve zmluvy verzus zmluva uzavretá na viackrát

Môže sa vynoriť otázka, či aj zaslúbenia dané Abramovi v 1. Mojžišovej 12 a 13 sú súčasťou zmluvy s Abramom a či Boh uzavrel s Abrahámom dve zmluvy – jednu v 1. Mojžišovej 15 a druhú v 1. Mojžišovej 17, alebo či ide o jednu zmluvu. Prikláňam sa k presvedčeniu, že ide o jednu zmluvu, ktorú Boh s Abrahámom postupne uzatváral pri viacerých príležitostiach. Ide o „zmluvu zaslúbení“ (Efezským 2:12), čiže zmluvu postavenú na zaslúbeniach, pričom prvé zaslúbenia súvisiace so zmluvou, ktorú sa Boh chystal uzavrieť, dal Abramovi už v 1. Mojžišovej 12 a 13. V 1. Mojžišovej 15 Boh s Abramom zmluvu uzavrel. V 1. Mojžišovej 17 Boh túto zmluvu potvrdil. Viacerí teológovia objasňujú, že v 1. Mojžišovej 15 je pre „uzavretie“ zmluvy použitý výraz

„kārat berîť“, čo sa z pôvodného jazyka doslovne prekladá ako „rozseknutie“ zmluvy^B. Toto môžeme chápať ako iniciovanie (uvedenie, uzavretie) zmluvy. V 1. Mojžišovej 17 je použitý výraz „ustanovenie“ (nastolenie, zriadenie) zmluvy („hēqîm berîť“), čo môžeme chápať ako potvrdenie (utvrádzovanie, udržiavanie) alebo ratifikáciu zmluvy. Voľne povedané táto zmluva bola uzavretá „na viackrát“. Nie naraz pri jednej príležitosti, ale postupne. Zaslúbenia sú Abrahámovi a neskôr podobne aj jeho potomkom Izákovi a Jakobovi (Izraelovi) opakovane dávané či potvrdzované (pozri 1. Mojžišovu 12:1-3, 7-9; 13:14-18; 15:1-18; 17:1-27; 22:15-19; 26:2-6, 24-25; 27:28-29, 38-40; 28:1-4, 10-22; 31:3, 11-13; 32:22-32; 35:9-15; 48:3-4, 10-20; 49:1-28; 50:23-25).

B) Dobový rituál uzavretia zmluvy

Výraz „rozseknúť“ či „rozťat“ zmluvu, znamenajúci iniciovanie či uzavretie zmluvy, je pre nás cudzí, nechápeme ho ani intuitívne. Porozumieť mu nám pomôže rituál uzavretia zmluvy, ktorý je opísaný v 1. Mojžišovej 15. Vtedy Abram, poslúchnuc Božie nariadenia, rozťal zvieratá a polovičky položil oproti

sebe. Peter Gentry vysvetľuje, že toto bol obvyklý spôsob, ako sa v tom čase a v tej kultúre uzatvárali zmluvy. Zmluvné strany^C údajne prešli bosými nohami po krvi pomedzi polovičky rozťatých zvierat. To malo symbolizovať, že ak by ktorákoľvek zo zmluvných strán porušila zmluvu, nech skončí ako tie rozťaté zvieratá.

C) Nepodmienená zmluva verzus zmluva podmienená poslušnosťou

Je veľmi pozoruhodné, že pri „rozseknutí“ zmluvy v 1. Mojžišovej 15 pomedzi polovičky rozťatých zvierat prechádza len Boh sám (reprezentovaný dymiacou pecou a horiacou fakľou), zatiaľ čo Abrahám spí. Táto symbolika odhaľuje dôležitú pravdu: Boh sám garantuje naplnenie zmluvy za obidve zmluvné strany.

Alternatívne by sme to mohli chápať aj tak, že táto zmluva je jednostranná, teda že Boh zaväzuje len sám seba vyplniť sľuby dané Abrahámovi (zatiaľ čo Abraháma nezaväzuje k ničomu), a preto prechádza pomedzi zvieratá len on. K takémuto uvažovaniu nás vedie aj to, že v zmluve z 1. Mojžišovej 15 nie sú uvedené žiadne zmluvné podmienky, ktoré by musel Abrahám vyplniť, aby dostal Bohom zazmluvnené požehnanie (zaslúbenia). Avšak vyššie uvedené vysvetlenie, ktoré ponúka Peter Gentry, môže vnieť do porozumenia zmluvy uzavretej s Abrahámom ešte oveľa viac svetla. Skôr (poznámka^A vyššie) sme povedali, že zmluva s Abrahámom bola uzavretá (iniciovaná a opätovne potvrdzovaná) na viackrát, pri viacerých príležitostiach. Pri niektorých z týchto príležitostí je táto zmluva podmienená poslušnosťou na strane Abraháma: príkaz *byť dokonalý* (1. Mojžišova 17:1); podmienenie naplnenia zmluvy poslušnosťou Abraháma a jeho synov je uvedené v 1. Mojžišovej 18:19; podmienenie naplnenia zmluvy poslušnosťou Abraháma pri obetovaní Izáka je v 1. Mojžišovej 22:13-18. Dokonca aj príkaz opustiť svoju otcinu a ísť do

zeme, ktorú Boh Abrahámovi ukáže, si vyžaduje poslušnosť na strane Abraháma, čo je v 1. Mojžišovej 12 podmienkou pre získanie zaslúbení. Vieme, že Abrahám poslúchol, poslúchol vo viere: *„Vierou Abrahám súc volaný poslúchol, keď mu kázal Boh, aby vyšiel zo svojej vlasti a išiel na miesto, ktoré mal dostať za dedičstvo. A vyšiel bez toho, že by bol vedel, kam ide“* (Židom 11:8).

Tento zdanlivý rozpor a bolestivú dilemu, či je zmluva s Abrahámom podmienená Abrahámovou poslušnosťou, alebo je nepodmienená (teda postavená výhradne na základe Božej milosti a zvrchovanosti), alebo alternatívne či ide o jednu nepodmienenú zmluvu v 1. Mojžišovej 15 a druhú (inú) podmienenú zmluvu v 1. Mojžišovej 17, rieši práve tá skutočnosť, že Boh prešiel pri „rozseknutí zmluvy“ pomedzi polovičky zvierat sám za obidve zmluvné strany. Preto v konečnej (definitívnej) miere je zmluva jednostranná a nepodmienená, pretože Boh sám garantuje nielen to, že Abrahámovi vyplní všetky zmluvne dané sľuby, ale aj to, že Abrahám bude poslušný (čo Boh zároveň kladie ako podmienku). Inak povedané: Abrahámovu poslušnosť, ktorou Boh podmieňuje vyplnenie zmluvy s Abrahámom, Boh sám v Abrahámovi spôsobí. Toto je základná (principiálna) charakteristika zmluvy postavenej na Božej milosti.

Vidíme to aj v 1. Mojžišovej 18:19, keď Boh hovorí, že „pozná“ Abraháma, že *„bude ostríhať cestu Hospodinovu činiac spravodlivosť a súd“*. Božia istota, že Abra-

hám bude poslušný, tu nie je založená na Božej schopnosti vidieť dopredu v čase, ale na tom, že Abrahámovu poslušnosť garantuje sám Boh. Slovo „poznať“ v tomto verši neznamená „vedieť o“, ale znamená „byť v hlbokom (intímnom) vzťahu s“. Presne takto používa Božie slovo výraz „poznať“ na opis spojenia muža a ženy, aby boli jedno telo; toto spojenie, keď muž „vošiel“ ku svojej žene, je opísané výrazom „poznal svoju ženu“. Neznamená to, že svoju ženu, o ktorej by dovtedy nič nevedel a nevidel ju tvárou v tvár, práve spoznal, alebo že mu bola len teraz predstavená. Znamená to, že z dvoch vzniklo jedno telo.

Naplnenie zmluvy s Abrahámom je teda na sto percent garantované Bohom^d. Neudeje sa však bez poslušnosti na strane Abraháma, pričom Abrahámovu poslušnosť garantuje a spôsobí sám Boh. Toto je všeobecný princíp vzťahu ľudskej zodpovednosti a Božej

milosti, platný pre všetkých, ktorí sú pod zmluvou postavenou na milosti. Keď tomuto správne rozumieme, tak sa nám Pavlove výroky v Rímskym 4 o „ospravedlnení z viery bez skutkov“ (či Abraháma, či veriaceho všeobecne) nebudú zdať v protirečení s Jakubovými výrokmi o „ospravedlnení zo skutkov“ (či Abraháma, či veriaceho všeobecne), ale naopak, v doplňujúcej sa a vzájomne sa objasňujúcej harmónii. Rovnako tak budeme správne chápať aj Rímskym 2:6-16, kde sa neučí spasenie zo skutkov ani spasenie z viery plus skutkov, ale vysvetľuje, že ospravedlnenie zo samotnej viery ide ruka v ruku s poslušnosťou viery a konaním dobrých skutkov, vychádzajúcich z obrezaného srdca. Poslušnosť je dôsledok nového narodenia a premeny starého človeka na nové stvorenie. Nové narodenie je podmienené splodením z Ducha a osobnou živou vierou na strane človeka.

D) Ešte o vzťahu medzi milosťou, poslušnosťou a zmluvou povahy milosti

Ak by sme zaujali postoj, ktorý tvrdí, že zmluva s Abrahámom je podmienená Abrahámovou poslušnosťou, ktorú Boh necháva čisto na Abraháma a nespôsobuje ju v Abrahámovi On sám, prinieslo by to nasledovný dôsledok: Spása ľudí je v rukách Abraháma, je závislá na tom, či Abrahám bude alebo nebude poslušný, pretože v 1. Mojžišovej 22:18 je napísané „a v tvojom semene budú požehnané všetky národy zeme, pretože si poslúchol na môj hlas“ (pozri 1. Mojžišovu 22:15-18).

Z apoštolského výkladu vieme, že semenom je Kristus Spasiteľ (Galatským 3:16) a požehnanie všetkých národov spočíva v spasení veriacich z pohanov (Galatským 3:8-9). Teda, keby sa stalo, že Abrahám neposlúchne, potom by neprišiel Kristus a nebolo by spásy. Ale vieme, že Hospodin rozhodol o spásy ešte pred založením sveta. Preto Abrahámovu poslušnosť je rovnako istá, ako je istá spása v Kristovi. Oboje pochádza z Božieho zvrchovaného rozhodnutia a z Božieho zrealizovania.

E) Prvky milosti v zmluve povahy skutkov

Aj mojžišovská zmluva postavená na skutkovej poslušnosti (Mojžišov zákon) má v sebe prvky milosti. Zlyhania v konaní podľa zákona rieši presne predpísaný obetný systém, ktorý po istý bod rieši nedokonalosť ľudskej zmluvnej strany. Ak by sa Izraeliti snažili naplňovať zmluvné podmienky dôverujúc Bohu a milujúc Boha, ich nedokonalosť by prikrývali obeť. Lenže celý zmluvný rámec tejto zmluvy postavenej na poslušnosti skutkov nakoniec tak či tak ukázal, že skutkami to z princípu nejde, a to pre slabosť tela a hriešny stav človeka. Toto naplno a otvorene oznamujú novozmluvné

písma, v ktorých sa o zákone (mojžišovskej zmluve) hovorí ako o službe odsúdenia a smrti (2. Korinským 3:6-10). Hlavná a primárna funkcia zákona (mojžišovskej zmluvy) bola naplno a do hĺbky odhaliť ľudský hriech a ukázať nevyhnutnú potrebu pokánia, spásy z milosti skrze vieru, potrebu znovuzrodenia a obriezky srdca. Preto je zákon nazvaný pes-tún, vedúci ku Kristovi (Galatským 3:21-25). Obetný systém zákona poukazuje dopredu na Božieho Baránka a poukazuje na potrebu viery. Zákon bol zlorečenstvom, spod ktorého nás vykúpil Kristus (Galatským 3:10-14).

Použitá zdroje

John G. Reisinger: *Abraham's Four Seeds (1998)*,
český preklad: Čtyři Abrahamova potomstva (Zápas o duši, 2003)

Peter J. Gentry: *God's dealing with Abraham*
(audiozáznam vyučovania, Toronto, Canada, 2014)

Peter J. Gentry: *The Covenant at Sinai, pp 38-63*

Gary D. Long: *NCT – Time for a more accurate Way (2013)*

Ján Šichula: *Milovaní pre otcov, Solas č. 11, leto 2011*

Pod'akovanie

Táto publikácia je do veľkej miery motivovaná a inšpirovaná prácou Johna Reisingera „Čtyři Abrahamova potomstva“. Na rozdiel od spomenutej práce sa však nevenujem porovnaniam s dispenzačným alebo kovenantným výkladovým prístupom, ale svoju pozornosť upriamujem na prechádzanie biblických textov a ich výklad, uplatňujúc zásadu, že novozmluvné apoštolské zjavenie vykladá starozmluvné písma.

Oproti Reisingerovej práci sa môj text líši v chápaní budúcnosti izraelského národa a v pohľade na to, akým spôsobom ostávajú pre tento národ ešte aj po Golgote v platnosti niektoré z abrahámovských zaslúbení. Inými slovami, čo to znamená, že aj naďalej o nich platí, že sú „milovaní pre otcov“.

Veľký úžitok som prijal zo služby a práce Petra Gentryho, najmä čo sa týka výkladu zmluvy s Abrahámom – či v kapitolách 15 a 17 v 1. Mojžišovej knihe ide o dve alebo jednu zmluvu a aký je vzťah medzi nepodmienenosťou tejto zmluvy zaslúbení a jej podmienenosťou poslušnosťou Abraháma. Som tiež vďačný Jánovi Šichulovi za mnohé podrobné konzultácie, ktoré pomohli spresniť viaceré aspekty abrahámovských zaslúbení a formulácie či výrazové prostriedky použité v tejto publikácii.

Peter Vajda

Autor o sebe

Vyrástol som ako ateista. Moje detstvo a mladosť boli pekné a naplnené príjemnými vecami. Pokiaľ si len pamätám, nikdy som sa nezaoberal existenciou Boha alebo hlbšími otázkami života a smrti. Moje presvedčenie bolo, že existuje len hmota, energia a prírodné zákony a že po smrti už nič nie je. Bol som presvedčený, že život si

treba naplno užiť, kým ho máme. Viac-menej sa mi to aj darilo a bol som spokojný sám so sebou, so vzťahmi, v ktorých som bol, aj so životom, ktorý som žil.

Moja láska k prírode, horám, vode a všetkým aktivitám, ktoré s tým súviseli, ako turistika, horolezectvo a vodné športy sa premietla aj do môjho kariérneho smerovania. Vyštudoval som geofyziku (MFF UK Bratislava – 1990, RNDr., UNB Fredericton – Kanada, 1995, Ph.D.), ktorej sa od roku 1996 až dodnes venujem profesijne ako vedecko-výskumný pracovník (SAV Bratislava).

Boha som nikdy nehládal. Bol som spokojný sám so sebou a s tým, čo som v živote dosiahol. Spokojný so vzťahmi, ktoré som si vybudoval, a so zážitkami, ktoré ma naplňali. Boli to zážitky z cestovania po svete, z adrenalinových outdoorových športov a zo zábav a tancovačiek. Žil som v hriechu a popáchal som hriešne skutky, ale mal som o sebe stále mienku, že som dobrý a spravodlivý človek, ktorý nikdy nikomu neublížil. Keď sa na svoj vtedajší život pozriem dnes, označil by som sa za samospravodlivého, pyšného a na seba sústredeného egoistu.

Keď sa blížila tridsiatka, a mohol by som povedať, že som bol práve na vrchole svojich životných úspechov, začal som si uvedomovať, že všeličo nie je v poriadku. Svet sa mi začal zdať porušený a úplne iný, ako by mohol byť. Vnímal som, že moje srdce nie je v poriadku, je zatvrdené.

Za zvláštnych okolností sa mi v tom čase dostala do rúk Biblia a začal som ju čítať. Ako som sa raz do čítania pustil, už som nevedel prestať. Pravdy zapísané v tejto knihe ma premáhali. Pod ich váhou som dospel k presvedčeniu, že to nie sú ľudské múdrosti a poznanie, ale niečo vysoko nad tým, že to je Božie slovo. Potom ale musí existovať Boh!

Od tohto okamihu to bola ešte boľavá a dlhá cesta, kým som sa Bohu poddal, urobil pokánie a osobne vierou prijal zástupnú vykupiteľskú obeť Pána Ježiša Krista. Ale Boh mi dal tú milosť, že som mohol uveriť v jeho Syna. Po nemalých zápasoch som aj ja našiel uistenie, že Bohu patrím, že som spasený. Dnes viem, že On si našiel mňa, a nie ja jeho. Aj na mne sa vyplnilo slovo Písma, že je nájdený od tých, ktorí ho nehládali.

V roku 1998 som vykročil na úzku cestu. Na tejto ceste som prešiel už všeličím – skúškami aj ťažkými skúsenosťami. Avšak ani raz som neľutoval, že po nej kráčam. Pokoj, ktorý som našiel v Kristovi, a istotu, ktorú som našiel v Božom slove, nevyváža nič z toho, čo tento svet dokáže ponúknuť. Naučil som sa, že na to, aby sme mali takúto istotu v Božom slove, musíme ho študovať, dobre poznať, rozumieť mu, pevne mu veriť a v plnosti sa naň spoliehať.

Autor: **Peter Vajda**

Názov: **Zmluva zasľúbení**

Podnázov: *Abrahámovo potomstvo*

Zodpovedný redaktor: Drahoslav Vajda

Jazyková korektúra: Lubica Kotmániková

Mária Štullerová

Dizajn obálky a sadzba: Ján Jančo

Vydavateľstvo: SOLAS, Smreková 11, 010 07 Žilina

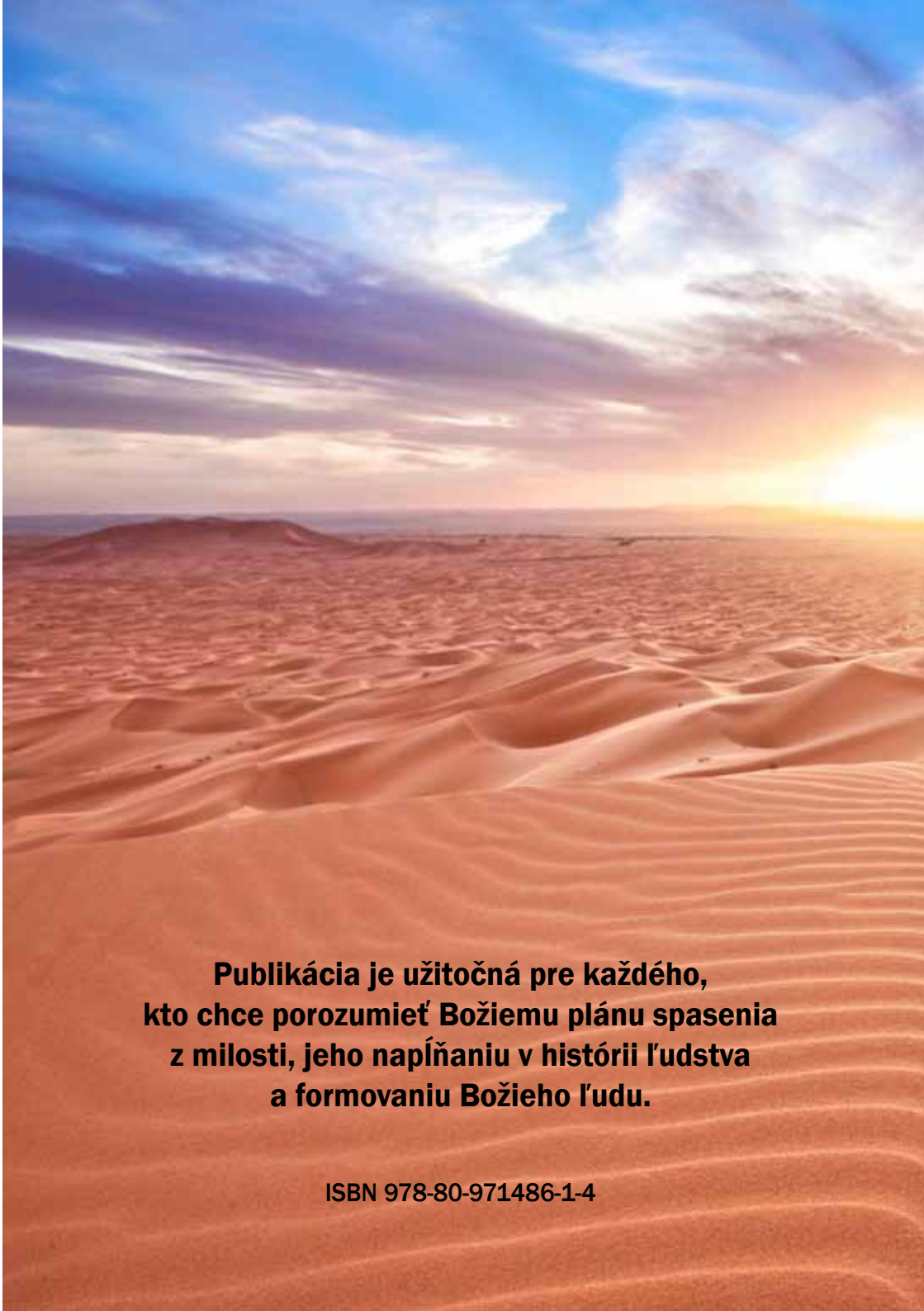
Rok vydania: 2017, 1. vydanie

Náklad: 3 000 ks

Publikácia je nepredajná

Tlač: Alfa print s. r. o., Robotnícka 1/D, 036 01 Martin

ISBN 978-80-971486-1-4

**Publikácia je užitočná pre každého,
kto chce porozumieť Božiemu plánu spasenia
z milosti, jeho napĺňaniu v histórii ľudstva
a formovaniu Božieho ľudu.**

ISBN 978-80-971486-1-4